

Foto Ondřej Šlambora

60 let Lékařské fakulty UK v Hradci Králové

Lékařská fakulta Univerzity Karlovy v Hradci Králové si připomíná 60 let svého založení. Co vedlo k založení Lékařské fakulty právě v Hradci Králové? Již před válkou byly snahy založit třetí českou univerzitu nebo alespoň lékařskou akademii, a to právě ve východních Čechách. Zcela mimořádnou zásluhou MUDr. J. Vanického a okresního zastupitelstva v období třicátých let bylo rozhodnutí přijímat na uvolněná místa primářů nemocnice habilitované pracovníky. Již před válkou pracovalo v tehdejší Všeobecné veřejné nemocnici 6 docentů a hradecká nemocnice se svými 9 primariáty byla jednou z nejmodernějších periferních nemocnic. Myšlenka založení hradecké lékařské fakulty se opírala zejména o předválečné působení obětavého organizátora, vědce a vynikajícího chirurga Jana Bedrny a nekompromisního strážce vědeckosti lékařské práce patologa Antonína Fingerlanda. Nedostatek lékařů po válce v důsledku několikaletého uzavření vysokých škol činil požadavek na zřízení dalších lékařských fakult naléhavým.

Jednání docentů Maršálka a Bedrny ještě v průběhu války a poté s rektorem Univerzity Karlovy Janem Bělehrádkem vyústila v rychlý sled událostí. Dne 3. července 1945 byl v Hradci Králové vyhotoven zakládací protokol nové lékařské fakulty na základě jednání zástupců města Hradec Králové a primářů doc. Jana Bedrny a doc. Jana Maršálka.

ZA LUŽKEM LEDŘÍČKEM

Vážený a milý čtenáři,
v rubrice na následující straně jsi byl zvyklý setkávat se s články a názory Ludka Ledříčka, neobyčejně vzdělaného ve filozofii a humanitních vědách. Těch setkání od 1. čísla ročníku 1992 bylo celkem 75. Mnozí se netají tím, že to byl právě Ledříček, na kterého se nejvíce těšili a kterým četbu každého dalšího čísla Scanu začínali. Co činilo tyto články tak přitažlivými? Byla to bezesporu možnost autora dr. Panouška, skrytého pod pseudonymem Luděk Ledříček, vyjadřovat se svobodně a nezakrytě k problémům současného světa. Jeho hluboká znalost filozofie a historie mu umožňovaly vyjadřovat se ke každému problému zasvěceně a s nadhledem. Zamysleme se nad jeho hlubokou pravdou obsaženou ve fejetonu „Zpětná vazba“, ve kterém dospívá k závěru, že to nejsou jen rozum a inteligence, ale především osobní vlastnosti člověka, které ho činí kompetentním k úspěšnému vykonávání určitých aktivit a činností. Že je to ochota a schopnost revidovat vlastní myšlenky a korigovat výchozí premisy konečnými soudy. A co je nejdůležitější? Je to jistě nekritické lpění na vlastním emočně akcentovaném soudu. Z takových produktů mozkové činnosti se podle „Ledříčka“ rodí nejčastěji bezohlednost k pravdě a k druhým lidem, v lepším případě lidská hloupost.

Luděk Ledříček, původně loupežník v lesích u Zemské brány v Orlických horách, není více mezi námi. Odešel se svým duchovním otcem tam, odkud není návratu. Škoda, že už k nám nebude promlouvat.

Za redakci SCANu Ladislav Chrobák

Dne 10. srpna 1945 byla královéhradecká delegace přijata prezidentem republiky dr. Edvardem Benešem, který myšlenku zřízení lékařské fakulty uvítal. 3. září 1945 nastoupil prof. MUDr. Bohuslav Bouček z pověření děkana LF UK v Praze jako zastupující děkan pobočky Lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Hradci Králové. Téhož dne se uskutečnil řádný zápis 410 studentů. 23. října byl ve Sbírce zákonů uveřejněn Dekret prezidenta republiky z 13. října 1945 o zřízení pobočky Lékařské fakulty v Hradci Králové. 25. listopadu se pak konalo slavnostní otevření fakulty. 15. dubna 1946 se uskutečnila první promoce.

Děkanát a teoretické ústavy našly své sídlo v budově bývalého sborového velitelství, klinické zázemí tvořila Fakultní nemocnice vzniklá z Nové všeobecné okresní nemocnice. Po vzniku fakulty si v dalších letech léčebný a výukový proces vyžádal výstavbu nových pavilonů, přestaveb a přístaveb. V roce 1947 pozdější akademik Jan Bedrna provedl první úspěšnou operaci vrozené srdeční vady v našem státě ligaturou tepenné dučeje a v roce 1951 zahájil éru komisurotomí na zavřeném srdci a je pokládán za zakladatele československé kardiochirurgie. V roce 1948 prof. J. Procházka začal jako první v našem státě provádět resekce plic a patří k zakladatelům československé hrudní chirurgie.

Snaha profesorského sboru o konečné rozřešení právního postavení pobočky a její přeměnu v samostatnou lékařskou fakultu nedošla naplnění. Vzhledem k eskalaci studené války byla pobočka po sovětském sboru rozkazem prezidenta republiky z 15. srpna 1951 přeměněna na Vojenskou lékařskou akademii (VLA). Škola získala sice větší materiální podporu, na druhé straně vojensko-politické řízení školy s pomocí sovětských poradců však neprospívalo akademickému duchu školy. Nutno však vyzvednout prozíravé vedení tehdejšího náčelníka VLA generálmajora MUDr. Josefa Krčála, který ochránil medicínské zaměření školy před zaměřením čistě vojenským. Studenti a studentky, kteří se nechtěli stát vojenskými lékaři, museli přejít na jiné lékařské fakulty. V roce 1952 MUDr. Rudolf Klen založil tkáňovou ústřednu, první v Evropě a druhou na světě. V roce 1953 prof. Jan Vanýsek poprvé v Československu implantoval oční čočku. Od konce 50. let se v radioterapii používá vysokoenergetické záření (v roce 1958 kobaltová bomba, v roce 1961 první betatron v našem státě).

Ke dni 31. srpna 1958 byla VLA zrušena a dnem 1. září začalo nové období historie fakulty. Došlo k dalšímu rozvoji vědecké a léčebné činnosti. Od roku 1958 prováděl prof. J. Procházka operace s použitím nitrotělního oběhu, pod pozdějším akademikem R. Petrem, zakladatelem první neurochirurgické kliniky v našem státě, dosahuje neurochirurgie světové úrovně, 1961 je provedena první transplantace ledviny v ČSR a celé východní oblasti, v roce 1963 provedli L. Steinhart a J. Endrys transseptální katetrizaci a v r. 1967 J. Erben zavedl chronický intermitentní dialyzační program do všeobecné lékařské péče.

Do tohoto příznivého vývoje zasáhlo rušivé období normalizace v letech 1970–1980. Mnozí učitelé měli zá-

kaz vyučovat a publikovat, čtyři profesori byli zbaveni funkce vedoucích kateder, většina docentů přeřazena na místa odborných asistentů nebo vědeckých pracovníků. Postiženo bylo celkem 40 % pracovníků fakulty. Přesto na většině pracovišť tvořivá práce nebyla potlačena. Ortopedie zavedla operační techniku endoprotéz kolenního a kyčelního kloubu. V roce 1978 bylo při urologické klinice zřízeno transplantační centrum. Rozvíjejí se endoskopické metody v diagnostice a terapii. V roce 1972 vzniklo Oddělení klinické hematologie (L. Chrobák) a v roce 1976 Oddělení lékařské genetiky (J. Žižka), v roce 1976 byla provedena první transplantace kostní dřeně s využitím kompatibility v HLA systému.

V souvislosti s událostmi 17. listopadu 1989 studenti na fakultě ustanovili stávkový výbor. Jejich vystoupení vedlo k uskutečnění personálních změn ve vedení Lékařské fakulty i některých klinik.

K nejvýznamnějším událostem po roce 1990 patří vznik první gerontologické a metabolické kliniky u nás (1. 11. 1990), otevření studia všeobecného a zubního lékařství v anglickém jazyce (1992), zavedení postgraduálního studia (1992), otevření bakalářského studia ošetrovatelství (1993). V roce 1992 zavedena metoda TIPS v léčbě portální hypertenze (P. Hůlek, A. Krajina) a případně v kombinaci s brachyterapií. V roce 1995 vznikl Ústav klinické biochemie a diagnostiky a v roce 2000 Osteocentrum (V. Palička). V roce 1996 zavedla II. interní klinika léčebné LDL-aferezý; dosud bylo provedeno 1200 aferéz. V roce 1997 byl otevřen Onkologický pavilon profesora Jana Bedrny, ve kterém jsou umístěny onkologie a radioterapie, Oddělení klinické hematologie a Oddělení nukleární medicíny, a v roce 2004 byl zahájen provoz v Pavilonu interních oborů, vyznamenaném titulem Stavba roku 2005. V roce 2005 prof. Rozsival úspěšně transplantoval umělou oční rohovku.

Do současné doby studium na Lékařské fakultě ukončilo celkem 7253 lékařů všeobecného lékařství, 1109 stomatologů a 328 bakalářů a v anglickém jazyce 118 lékařů všeobecného lékařství a 27 stomatologů.

Přes velmi složitá údobí, kterými naše fakulta procházela, dosáhla v oblasti vědecké i léčebné, a to nejen z hlediska celostátního, ale v některých případech i evropského a celosvětového, prioritních výsledků.

Pedagogická a výzkumná činnost Lékařské fakulty by byla nemyslitelná bez úzké a účinné spolupráce s Fakultní nemocnicí, která se datuje od roku 1990, kdy se stal ředitelem MUDr. Ivan Drašner. Její současný ředitel doc. MUDr. Leoš Heger, CSc., jako člen kolegia Lékařské fakulty tuto práci účinně podporuje a rozvíjí.

Doplňující prameny:

Panoušek V.: Proč právě Hradec Králové? a První kroky královéhradecké Lékařské fakulty v: Chrobák L. a kol.: Lékařská fakulta Univerzity Karlovy v Hradci Králové, Nakladatelství ATD 1995, str. 24–35 a 34–50.

Plášilová L.: Padesát let Lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Hradci Králové, Suppl. Sbor. věd. prací LF UK Hradec Králové, 1995, 38 (1): s. 5–19.

Prof. MUDr. Ladislav Chrobák, CSc.
Prof. MUDr. Josef Špaček, DrSc.

„Les duchû“. Foto Jan Smit

Za PhDr. Vladimírem Panouškem

Dne 22. října 2005 nás v časných ranních hodinách po dlouhé vážné nemoci opustil PhDr. Vladimír Panoušek. Jeho životní dráha připomíná životní cestu některých významných amerických spisovatelů, kteří procházeli řadu různých zaměstnání a až potom realizovali své povolání a poslání. Tak tomu bylo u Marka Twaina, Jacka Londona, Johna Steinbecka.

Vladimír Panoušek se narodil dne 10. června 1936 v Hradci Králové. Jeho otec i děd byli elektrotechnici, a tak i on zasedl do lavice Vyšší průmyslové školy strojní. V dixielandovém orchestru hrál na tubu a kontrabas. Po maturitě v roce 1955 byl krátce konstruktérem, pak inspektorem strojního provozu v Tesle Vrchlabí. Ve slavném období, za éry režiséra Milana Páska, byl v letech 1960–1964 osvětlovačem v královéhradeckém divadle. Vzpomíná, jak v rámci zkoušky z psychologie osobnosti hovořil s profesorem Vladimírem Tardym o své práci v divadle a mluvili o Tolstém, Čechovovi, Dürrenmattovi a Shakespeareovi.

V letech 1965–1966 vyučoval Vladimír matematiku, fyziku a technické kreslení na odborném učilišti v Rybitví. Ale to již dálkově studoval na Filozofické fakultě UK psychologii, a tak jeho další změna profesí, kdy v roce 1966 na sebe vzal úkol vybudovat dopravně psychologickou laboratoř východočeského ČSAD, první svého druhu v Československu, nebyla nijak překvapivá. Na přelomu šedesátých a sedmdesátých let byl také externím učitelem na Stavební fakultě Vysokého učení technického v Brně.

Pod vlivem normalizačních tlaků se Vladimír ocitá v srpnu 1970 na Psychiatrické klinice Fakultní nemocnice a ke studiu si přibírá psychopatologii. Zaměstnání na Psychiatrické klinice u docenta Viléma Pelikána mu domluvil docent Jiří Bittner, který takto nejen pomohl Panouškovi, ale zasloužil se i o příchod nového pracovníka na Psychiatrickou kliniku, který v dalších mnoha letech se podílel na obrazu tohoto klinického pracoviště.

Doktorem filozofie je Vladimír promován v roce 1971. Dodnes je v odborném tisku citována jeho dizertační práce „Psychologická přednost na silničních křižovatkách“ zveřejněná v roce 1971 s dotiskem 1974.

Předtím, než definitivně zakotvil v klinické psychologii, publikoval práce o úkolech psychologie v silničním a městském dopravním inženýrství a o forenzní psychologii v dopravě. V článku „Lidský vztah k přírodě“ v roce 1970 pregnantně vyjádřil svůj pohled na psychologické bariéry ekologie.

Jako klinický psycholog byl PhDr. Panoušek zkušeným odborníkem a vyhledávaným soudním znalcem. Byl významným spoluautorem monografie o neurotizaci a otázkách adaptace zejména mladé generace v roce 1979. Řadu let vyučoval psychologii studenty naší lékařské fakulty v rámci výuky lékařské psychologie i psychiatrie. Byl významným spoluautorem článků věnovaných adaptaci studentů, otázkám adoptivních dětí, psychologii osobnosti. V poslední době jsou jeho práce věnovány otázkám forenzní psychologie, zejména problematice vraždy. Další práce jsou věnovány problematice Huntigtonovy choroby, Kannerova raného dětského autismu, problematice filozofické a etické.

Vladimír Panoušek byl moderním a osvíceným klinickým psychologem, který vždy zdůrazňoval biopsychosociální jednotu psychologických a psychopatologických jevů. Měl rozsáhlé všeobecné vzdělání, na kterém se podílela řada profesí, kterými v minulosti prošel. Nemocný, vyšetřovaný doktorem Panouškem, často užasl nad tím, jak dobře se pan doktor vyzná v otázkách metalurgie, elektrotechniky nebo stavebnictví. Podílely se na tom i jeho zkušenosti ze stavby rodinného rekreačního domku v Klášterci nad Orlicí.

Sám se nikdy nepovažoval za psychoterapeuta a ani neměl příslušná školení. Lidé z jeho okolí však dobře věděli, s jakou péčí, invencí a zodpovědností se věnoval racionální psychoterapii nemocných všech diagnostických skupin.

V posledních letech svého působení na klinice se věnoval velmi zasvěceně problematice pracovně posudkové.

Doktor Panoušek měl vždy vztah k žurnalistice. Proto také, když ho koncem roku 1990 ředitel FN MUDr. Ivan Drašner vyzval, aby uvedl do života společný časopis Fakultní nemocnice a Lékařské fakulty UK v Hradci Králové, se tohoto úkolu s elánem ujal. V roce 1991 vyšlo první číslo dvouměsíčníku SCAN, jehož byl šéfredaktorem. Název šéfredaktor je poněkud eufemistický, protože Vladimír dělal i výkonného redaktora a sám napsal desítky článků. Spočítáme-li Panouškovy příspěvky ve SCANu, dojdeme k úctyhodnému číslu 339 příspěvků. Z toho je článků autora V. Panouška 189, redakčních poznámek, které napsal, je 75 a jeho svěrázný, ale pilný pomocník Luděk Ledříček, bývalý loupežník z okolí Zemské brány v Orlických horách, překvapivě vzdělaný v humanitních vědách, napsal 75 příspěvků. PhDr. Panoušek neskryval, že redakční práci dělal rád a pokládal ji za nejkrásnější období své pracovní kariéry.

Dle jeho slov umožnila mu setkat se a spolupracovat s mnoha krásnými lidmi, získat vzácné přátele a vyjadřovat se svobodně a nezakrytě ke světu kolem. V posledních měsí-

cích svého života, i když byl dokonale informován o své zákeřné chorobě, obdivovali jsme jeho neobyčejnou statečnost a morální sílu. Jakmile mu to jeho stav a bolesti jen trochu dovolovaly, znovu a znovu usedal ke svému pracovnímu stolu a počítači, aby s nezměněnou pečlivostí připravoval další číslo, kterému pak knižní grafik a nakladatel Miroslav Všečetka vtiskl definitivní podobu. SCAN měl své čtenáře nejen u nás, ale i v cizině a bylo pro nás vždy hřejivě slyšet slova uznání o jeho profesionální úrovni a o jeho podivuhodné, v dnešní době tak vzácné lidskosti.

Vladimír Panoušek ukončil svoji práci na Psychiatrické klinice 28. února 2005. Od té doby až dosud pracoval v rámci dohod o pracovní činnosti jako šéfredaktor časopisu SCAN. Ředitel FN, pan docent MUDr. Leoš Heger, CSc., ho zejména v oblasti činnosti SCANu významně podporoval.

Doktor Panoušek má dvě dospělé dcery. Obě po příkladu svého otce vystudovaly filozofii. Se svou manželkou Jitkou, která ho věrně doprovázela až do posledního okamžiku, žil v harmonickém manželství, které mu poskytovalo zázemí pro jeho práci šéfredaktora SCANu. Manželka a obě dcery mu zejména v posledních měsících účinně pomáhaly.

Milý Vladimíre, loučíme se s Tebou jménem všech spolupracovníků z Fakultní nemocnice i z Lékařské fakulty, jménem všech Tvých pacientů, všech čtenářů SCANu, a jsme přesvědčeni, že jsi se zapsal nesmazatelně do historie hradecké i vzdálenější medicíny a psychologie.

Doc. MUDr. Herbert Hanuš, CSc.
Prof. MUDr. Ladislav Chrobák, CSc.

Další odborníci z naší nemocnice jmenování členy akreditačních komisí a zkušebních komisí pro atestační zkoušky

V minulém čísle jsme uvedli jména deseti odborníků – lékařů Fakultní nemocnice Hradec Králové a učitelů královéhradecké Lékařské fakulty UK – jež ministryně zdravotnictví doc. MUDr. Milada Emmerová, CSc., v intencích § 15 zákona č. 95 / 2004 Sb. o podmínkách získávání a uznávání odborné způsobilosti a specializované způsobilosti k výkonu zdravotnického povolání lékaře, zubního lékaře a farmaceuta jmenovala členy akreditačních komisí, resp. členy zkušebních komisí pro atestační zkoušky. Dnes uvádíme jména dalších hradeckých odborníků, jež ministryně zdravotnictví jmenovala do zmíněných komisí, ale ještě před tím si trochu přiblížíme obsah pojmů „akreditace“, „akreditační komise“, „zkušební komise pro atestační zkoušky“, resp. „oborová zkušební komise“, které uvádí zákon č. 95 / 2004 Sb.

Udělením akreditace (§ 13 zákona č. 95 / 2004 Sb.) se získává oprávnění k uskutečňování vzdělávacího programu, který je zveřejněn ve Věstníku Ministerstva zdravotnictví ČR. Akreditovaným zařízením je zdravotnické zařízení, jiná právnická osoba nebo fyzická osoba, kterým Ministerstvo zdravotnictví ČR udělilo akreditaci.

Ministerstvo zdravotnictví ČR zřizuje jako svůj poradní orgán akreditační komise (§ 15 zákona č. 95 / 2004 Sb.) pro příslušné obory specializačního vzdělávání nebo zaměřené doplňující odborné praxe k posouzení žádostí podle § 14 citovaného zákona a k posouzení návrhu na odejmutí akreditace. Členy akreditačních komisí jmenuje a odvolává ministr zdravotnictví na návrh odborných společností, vysokých škol připravujících studenty k výkonu zdravotnického povolání, České lékařské komory, České stomatologické komory, České lékárnické komory, Ministerstva práce a sociálních věcí ČR a České správy sociálního zabezpečení. Funkční období člena akreditační komise je pětileté, funkci je možné vykonávat nejdéle ve dvou po sobě následujících obdobích.

Taktéž oborové zkušební komise pro atestační zkoušky zřizuje Ministerstvo zdravotnictví ČR jako svůj poradní orgán (§ 21 zákona č. 95 / 2004 Sb.). Členy oborových atestačních komisí jmenuje a odvolává ministr zdravotnictví na návrh odborných společností, vysokých škol připravujících studenty k výkonu zdravotnického povolání, České lékařské komory, České stoma-

tologické komory, České lékárnické komory, Ministerstva práce a sociálních věcí ČR a České správy sociálního zabezpečení.

Členy akreditačních komisí byli jmenováni: **prof. MUDr. Jan Bureš, CSc.**, pro gastroenterologii, **doc. MUDr. Alexander Ferko, CSc.**, pro chirurgii, **doc. MUDr. Jiří Horáček, CSc.**, pro endokrinologii, **prof. MUDr. Zbyněk Hrnčíř, DrSc.**, pro revmatologii, **MUDr. Věra Jüttnerová, CSc.**, pro lékařskou genetiku, **MUDr. Otakar Kopecký, Ph.D.**, pro alergologii a klinickou imunologii, **doc. MUDr. Antonín Krajina, CSc.**, pro intervenční radiologii, **doc. MUDr. Petr Morávek, CSc.**, pro urologii, **MUDr. Ivo Novák, Ph.D.**, pro dětskou urologii, **doc. MUDr. Jiří Petera, Ph.D.**, pro radiační onkologii, **doc. MUDr. František Salajka, CSc.**, pro tuberkulózu a respirační nemoci, **MUDr. Ing. Jaroslav Vižda** pro nukleární medicínu, **doc. MUDr. Libuše Vodičková, CSc.**, pro angiologii, **prof. MUDr. Jan Vojáček, DrSc.**, pro kardiologii a **doc. MUDr. Jan Vokurka, CSc.**, pro otorinolaryngologii.

Členy zkušebních komisí pro atestační zkoušky byli jmenováni: **doc. MUDr. Leoš Heger, CSc.**, pro obor veřejné zdravotnictví, **doc. MUDr. Ladislav Hosák, Ph.D.**, pro psychiatrii, **doc. MUDr. Antonín Krajina, CSc.**, pro intervenční radiologii, **prof. MUDr. Jan Libiger, CSc.**, pro psychiatrii, **doc. MUDr. Jiří Náhlovský, CSc.**, pro neurochirurgii a **doc. MUDr. Karel Odrážka, Ph.D.**, pro radiační onkologii.

Členy akreditačních komisí a současně i členy zkušebních komisí pro atestační zkoušky byli jmenováni: **prof. MUDr. Pavel Eliáš, CSc.**, pro neuroradiologii, radiologii a zobrazovací metody a dětskou radiologii, **doc. MUDr. Karel Ettler, CSc.**, pro dermatovenerologii, **MUDr. Jaroslav Koudelka, CSc.**, pro dětskou chirurgii, **prof. MUDr. Miroslav Šplíňo, DrSc.**, pro lékařskou mikrobiologii, **doc. MUDr. Jindřich Tošner, CSc.**, pro gynekologii a porodnictví, **doc. MUDr. Vlasta Tošnerová, CSc.**, pro rehabilitační a fyzikální medicínu, **prof. MUDr. Zbyněk Vobořil, DrSc.**, pro chirurgii a **doc. MUDr. Gerhard Waberžinek, CSc.**, pro neurologii.

Všem shora uvedeným pracovníkům ke jmenování do akreditačních komisí a oborových zkušebních komisí srdečně blahopřejeme.

Redakce

Profesor Alexander Schirger, M.D., osmdesátníkem

Prof. Schirger je naší lékařské veřejnosti dobře znám, nicméně při jeho významném životním jubileu pokládáme za vhodné uvést jeho značné úsilí, díky kterému řada studentů a lékařů naší fakulty, ale i lékařů České a Slovenské republiky měla možnost pracovat na Mayo Clinic a na dalších významných pracovištích v USA.

Prof. Alexander Schirger, M.D., profesor vnitřního lékařství a konzultant pro kardiovaskulární choroby na Mayo Clinic v Rochesteru v Minnesotě, je mezinárodně uznávaný vědec, internista a angiolog. Jsou mu však blízké i otázky filozofie, morálky a etiky lékařství. Na tato témata byl vyzvaným řečníkem nejen v USA, ale i v Německu.

Prof. Schirger se narodil 3. října 1925 v Praze. Rodiče emigrovali do USA, kam je následoval, když získali americké státní občanství. V raném dětství osiřel a vrátil se do Prahy, kde ho vychovávala babička. V Praze vystudoval arcibiskupské klasické gymnázium a Lékařskou fakultu Univerzity Karlovy. Odtud se datuje jeho vřelý vztah k Československu, České republice, Univerzitě Karlově, k jejím lékařským fakultám a ke studentům a lékařům našeho státu. Jeho manželka, která ho na jeho cestách věrně doprovází, byla sousedkou manželky autora článku a od dětských her až po současnost obě pojí nerozlučné přátelství. V roce 1951 se dr. Schirger jako americký občan vrátil do USA a od 1. ledna 1959 je trvalým členem prestižní Mayo Clinic a požívá na této klinice značnou vážnost.

Výzkumný a odborný zájem prof. Schirgera byl zaměřen především na problematiku diagnostiky a terapie hypertenze, ortostatické hypotenze a lymfedému. Z této oblasti je převážná většina jeho odborných prací, přednesených na mezinárodních forech a opublikovaných v prestižních časopisech i jako samostatné kapitoly v monografiích. Prof. Schirger je členem více než 15 mezinárodních a amerických vědeckých společností. O jeho vědeckém věhlasu svědčí mimo jiné i to, že byl v r. 1983 prezidentem XIII. Světového angiologického kongresu v USA, na kterém umožnil pobyt 22 lékařům.

V Československu byl po odjezdu do USA v roce 1951 na lymfologickém kongresu v roce 1977 a v roce 1978 na Mezinárodním angiologickém kongresu. Při tomto pobytu se seznámil na americkém velvyslanectví s kardinálem Fran-

tiškem Tomáškem, o kterého pak po všech na další léta jeho života pečoval jako konziliář.

Prof. Schirger po roce 1990 opakovaně navštívil Československo a ČR. Při své první návštěvě byl přijat i prezidentem Václavem Havlem.

Jeho první návštěva na Lékařské fakultě a ve Fakultní nemocnici v Hradci Králové se uskutečnila již v červnu v roce 1990, kdy proslavil přednáškou na shromáždění Spolku lékařů. V bohaté diskusi, která následovala, ho vřelými slovy pozdravil prof. Fingerland, který uvedl, že je ctí pro naši fakultu a FN, že ji navštívil představitel tak významné instituce, jakou je Mayo Clinic a dodal, že v třicátých letech snili spolu s budoucím akademikem Janem Bedrnou o tom vytvořit v Hradci Králové nemocnici po vzoru Mayo Clinic s využitím všech bohatých zkušeností této kliniky.

Druhá návštěva prof. Schirgera se uskutečnila u příležitosti oslav 50. výročí založení naší fakulty v roce 1995, kdy byl vyzvaným řečníkem na slavnostním shromáždění konaném při této příležitosti 5. října a kdy přednesl úvahu o úloze lékařských fakult v třetím miléniu. Stalo se tak dva dny po tom, co v Hradci Králové oslavil své 70. narozeniny.

Další oficiální příležitostí k návštěvě ČR a Karlovy Univerzity bylo v roce 1998 650. výročí jejího založení. V rámci velmi bohatého programu akcí uspořádaných při této příležitosti byl jako čestný host pozván na angiologickou konferenci s mezinárodní účastí pořádanou 1. lékařskou fakultou UK ve dnech 26.–28. října. V předvečer této konference navštívil na pozvání děkana naší fakulty a na shromáždění lékařů a studentů přednesl v poslu-

chárně naplněné do posledního místa přednášku o roli klinika ve věku technologie.

V přednášce se představil jako klinik s velkou zkušeností, moudrostí a rozhledem. Na slavnostním zasedání akademické obce UK 9. 4. mu byla udělena na návrh naší fakulty J. M. rektorem UK prof. JUDr. Karlem Malým, DrSc., za jeho vědecké zásluhy a za dlouhodobou spolupráci s naší fakultou jubilejní medaile UK. Medaili přijal spolu s dalšími významnými zahraničními představiteli vědy.

V rámci oslav 650. výročí byl rovněž pozvaným řečníkem na mezinárodní symposium „University and its Students“ konané v Praze na UK ve dnech 9.–12. září 1998, kdy rozhodl účast studentů univerzity během jejího historického vývoje.

Prof. Schirger byl i v dalších letech pravidelným návštěvníkem naší fakulty, kdy se účastnil konečného výběru studentů na prázdninový pobyt na Mayo Clinic. Po prvním pobytu našeho studenta na Mayo Clinic v roce 1991 bylo od roku 1998 na studijním prázdninovém pobytu zásluhou prof. Schirgera na 30 nejlepších studentů naší fakulty, kterým se tak dostalo možnosti vzdělávat se po několik měsíců na nejprestižnějším zdravotnickém zařízení USA. Prof. Schirger vždy pobyt velmi pečlivě připravil, vybral školitele a zajistil i část finančních nákladů. Společně s dr. Schirgerovou se o studenty i osobně postarali a pomohli jim poznat město a zajistit vše pro úvodní dny. V roce 2004 vyjeli poprvé na stáž na Mayo Clinic i 3 doktorandi.

Mimořádnou událostí pro prof. Schirgera byla 19. 7. 2004 promoce, kdy byl promotorem jedné skupiny studentů naší fakulty, ve které byli i tři studenti, kteří absolvovali pobyt na Mayo Clinic. Slavnostního aktu se zúčastnil i velvyslanec USA J. E. William J. Cabaniss, pro kterého to byla první návštěva na Univerzitě Karlově. Velmi působivá byla slova prof. Schirgera adresovaná studentům po ukončení slavnostního promočního aktu v předsálí Velké auly, kdy zdůraznil, že diplom Univerzity Karlovy a znalosti, které na lékařské fakultě získal, byly největším vkladem a umožnily mu pracovat v nejprestižnějším medicínském centru na světě. Pana velvyslance, prof. Schirgera a reprezentanty fakulty přijal po obřadu J. M. rektor UK profesor Ing. Ivan Wilhelm, CSc. O uskutečnění promočního aktu se zasloužili děkan LF UK v Hradci Králové prof. MUDr. Vladimír Palička, CSc. a proděkan pro zahraniční

styky prof. MUDr. Ivo Šteiner, CSc., spolu s rektorem UK prof. J. Wilhelmem, CSc.

Prof. Schirger umožnil studijní pobyt na Mayo Clinic a na dalších významných pracovištích v USA několika desítkám lékařů z ČR. Prof. Jaroslav Procházka ve své knize Vzpomínky hradeckého chirurga uvádí, že za velkorysou nabídku půlročního stipendijního pobytu na kardiologickém pracovišti v Miami, kte-

rý se uskutečnil v roce 1969, vděčil právě prof. Schirgerovi. Jako člen poradního sboru Výboru dobré vůle Nadace Olgy Havlové umožnil pobyt v USA a na Mayo Clinic i několika lékařům z naší fakultní nemocnice. Jeho velká zásluha tkvěla i v tom, že v mnoha případech při projednávání žádostí v komisi v Praze měl již připraveno pracoviště v USA, které bylo ochotno žadatele přijmout.

Hradecká fakulta vděčí prof. Schirgerovi za mnohé a svou vděčnost vyjádřila již dříve udělením svého nejvyššího vyznamenání – zlaté medaile – a jmenováním čestným členem vědecké rady. Jsem přesvědčen, že mohu jménem celé akademické obce naší fakulty vyjádřit panu profesorovi za jeho přízeň vřelý dík a popřát mu do dalších let hodně životní pohody.

Prof. MUDr. Ladislav Chrobák, CSc.

Profesor Schirger – významná osobnost světové i české medicíny

Jménem vedení Lékařské fakulty UK v Hradci Králové chci navázat na článek profesora Chrobáka, který zmiňuje 80. narozeniny pana profesora Schirgera. Profesor Chrobák již zmínil jeho velmi dobrou spolupráci s naší fakultou. Spolupracujeme s mnoha institucemi, s mnoha významnými osobnostmi; tato spolupráce je však zcela nadstandardní. Díky obrovskému osobnímu úsilí pana profesora Schirgera se podařilo vůbec nastartovat možnost pobytů našich studentů na snad nejprestižnější medicínské univerzitě světa. Není mi známo, že by některá jiná fakulta takovou pravidelnou možnost vůbec měla. Výběru uchazečů o stu-

dijní pobyt na Mayo Clinic věnujeme spolu s profesorem Schirgerem mimořádnou pozornost – ve většině let k výběrovému řízení profesor Schirger dokonce osobně do Hradce Králové přijel. Vyplatilo se to. Všichni naši studenti fakultu výtečně reprezentovali a mnozí byli na Mayo Clinic pozváni znovu. I to je důkazem, že máme dobré studenty i absolventy a že je „jen“ potřeba umožnit jim to prokázat. V tom tkví velikost zásluhy profesora Schirgera – nejen jednorázová podpora, přednáška, nejen finanční příspěvek, ale „otevření dveří“ a nabídnutí šance. V tom tkví moudrost jeho přístupu, jeho pomoci a jeho spolu-

práce s námi. A za tu moudrost a nabízení šancí, ale také za mnohaleté přátelské vztahy, naše Lékařská fakulta panu profesorovi děkuje. Ocenili jsme jeho zásluhy o naši fakultu (profesor Schirger je čestným členem naší vědecké rady) a její studenty zlatou medailí Lékařské fakulty a bylo pro nás ctí, že se při promociích v roce 2004 stal promotorem našich studentů. Dne 27. října 2005 mu na náš návrh Jeho Magnificence rektor Univerzity Karlovy prof. Ivan Wilhelm udělil zlatou pamětní medaili Univerzity Karlovy. Bude nepochybně ve správných rukou.

Prof. MUDr. Vladimír Palička, CSc., děkan

Foto Miroslav Všečeka

IX. Szamovy dny, 23.–24. září 2005

Letošní, již IX. Szamovy dny, uspořádala Stomatologická klinika za laskavé spolupráce a podpory Lékařské fakulty v Hradci Králové, Fakultní nemocnice Hradec Králové, České stomatologické komory a oblastních stomatologických komor východočeského regionu.

V čestném předsednictvu zasedli doc. MUDr. Věra Hubková, CSc., prof. MUDr. Vladimír Palička, CSc., prof. Ing. Ivan Wilhelm, CSc., doc. MUDr. Karel Barták, CSc., doc. MUDr. Leoš Heger, CSc., Bc. Hana Ulrychová, MUDr. Jiří Pekárek.

Důvodem k uspořádání byla nejen snaha udržet tradici těchto setkání, ale též oslavit významné životní jubileum bývalého proděkana Lékařské fakulty a bývalého přednosty Stomatologické kliniky doc. MUDr. Jiřího Bittnera, CSc.

Slavnostní zahájení Szamovych dnů předznamenovalo svým vystoupením žesťové kvarteto Hradecké filharmonie a vytvořilo tak krásný rámec pro vystoupení vzácných hostů. Poctou pro všechny zúčastněné byla přítomnost rektora Univerzity Karlovy, Jeho Magnificence prof. Ing. Ivana Wilhelma, CSc. Pan rektor ve svém vystoupení ocenil celoživotní dílo pana docenta Bittnera a předal mu při této příležitosti zlatou pamětní medaili Univerzity Karlovy.

Doc. Bittnerovi dále blahopřáli další vzácné osobnosti, děkan Lékařské fakulty prof. MUDr. Vladimír Palička, CSc., ředitel Fakultní nemocnice doc. MUDr. Leoš Heger, CSc., a prezident České stomatologické komory MUDr. Jiří Pekárek. Milou rekapitulací spolupráce bývalého děkana s doc. Bittnerem jako proděkanem a přednostou kliniky bylo vystoupení senátora Parlamentu ČR doc. MUDr. Karla Bartáka, CSc.

Slavnostní část celého setkání zakončila vyžádaná přednáška doc. MUDr. Jiřího Ramby, CSc., který promluvil na téma „Záhadné onemocnění císaře a krále Karla IV“. Přednáška upoutala svými aspekty medicínskými: zabývala se mechanismem úrazu hlavy a krční páteře Karla IV. i okolnostmi, které k úrazu vedly (stalo se tak při turnajovém klání, kterému císař v mládí holdoval). Doc. Ramba však dokázal medicínskou problematiku zasadit do širokého rámce historických souvislostí a posluchači se shodli na tom, že přednáška byla velmi osvěžující a pro mnohé poučným zastavením v obvyklých každodenních povinnostech.

V organizaci IX. Szamovych dnů se letos objevila novinka: paralelně s odborným programem pro lékaře (problematika snímatelných zubních náhrad, ošetřování dětských pacientů)

Doc. Bittner přebírá z rukou rektora UK prof. Ivana Wilhelma zlatou pamětní medaili Univerzity Karlovy.

probíhalo i setkání zdravotních sester, zubních instrumentářek a dentálních hygienistek (registrace sester, komunikace s pacientem, ošetřování rizikových pacientů, ergonomie práce dentální hygienistky atd.). Szamovy dny ukončilo společné zasedání s oblíbeným a osvědčeným tématem – krátká kazuistická sdělení, jejichž interpretace se ujali převážně mladí lékaři Stomatologické kliniky. K odborné úrovni programu přispěli významně kolegové z Dětské kliniky a z Fingerlandova ústavu patologie, jejichž přednášky se setkaly s mimořádným ohlasem.

Hradecké setkání bylo pěknou příležitostí nejen k zamýšlení nad odbornými problémy, ale i možností k mnoha neformálním setkáním přátel a známých v průběhu jednání i na krásném varhanním koncertu v katedrále Sv. Ducha na Velkém náměstí.

Doc. MUDr. Věra Hubková, CSc.

**Zdravice doc. MUDr. Karla Bartáka, CSc.,
emeritního děkana LF UK a senátora
Parlamentu ČR, k 75. výročí narození
doc. MUDr. Jiřího Bittnera, CSc.**

(Proneseno na IX. Szamovych dnech 23. 9. 2005
v aule Univerzity Hradec Králové)

Vaše Magnificence,
vážení členové čestného panelu, dámy a pánové,

předně mi dovolu, abych poděkoval paní doc. Hubkové, že mne oslovila, takže mám příležitost zde pronést tuto zdravici:

Vážený oslavenče, pane docente Bittner, milý Jirko,

prvně jsme se spolu blíže seznámili v osmdesátých letech, kdy moje manželka pracovala pod Tvým vedením na protetikém oddělení Stomatologické kliniky. Pamatuji si, jak jsme byli potěšeni, když jste nás pozvali na pozdně odpolední čaj k Vám domů. Setkali jsme se s velmi příjemnými, společenskými lidmi a obdivovali jsme útulný byt plný krásných obrazů. Na první pohled mě ale rušilo, že znamenité originály se na stěnách střídaly se zarámovanými nejznámějšími reprodukcemi světových impresionistů. Až do té chvíle, než jsem si všiml, že nejde o reprodukce, ale o kopie, které jsi tak zdařile sám namaloval! Také při našich setkáních na vánočních koncertech swingové hudby jsme byli překvapeni Tvými znalostmi. Až do chvíle, kdy nám Tví přátelé řekli, že jsi v mládí také tuto hudbu hrál.

Když jsem byl v roce 1991 zvolen děkanem naší LF, ani vteřinu jsem neváhal, koho oslovit na funkci proděkana pro stomatologický směr studia. Nejen pro Tvé odborné kvality, ale také pro obrovskou důvěru, které ses po roce 1989 těšil jak u studentů, tak i u kolegů. Pamatuji si, že při prvních volbách do Akademického senátu fakulty jsi dostal vůbec největší počet hlasů. V kolegiu jsi samozřejmě jako přednosta katedry a Kliniky stomatologie odpovídal hlavně za výuku, výzkum a léčebnou péči tohoto oboru. Tvé slovo v kolegiu ale bylo rozhodující také ve všech případech, kdy řešený problém měl umělecký nebo estetický rozměr. Stejně jsem Tě s důvěrou pověřoval projednáváním komplikovaných osobních problémů našich spolupracovníků. Mohl jsem si být jist, že jednání povedeš na té nejvyšší společenské úrovni.

Vzpomínám si, že jsi chtěl výuku stomatologie zásadně reformovat směrem k Dental School. Promiň, že jsem v té době nenalezl dost odvahy. Museli jsme totiž řešit pro fakultu životně

důležité hlavně ekonomické problémy, a tak bylo nutné rozhodnout o prioritách. Těmi byla transformace kateder i děkanátu, jež vedla ke snížení počtu pracovníků více než o třetinu (podotýkám – při zachování sociálního smíru), zahajovali jsme výuku samoplátců v angličtině a výuku ošetrovatelství v novém bakalářském programu. Skutečně jsem se bál, že transformací výuky stomatologického směru na zubní lékařství by mohla pomyslná tětiva luku prasknout. Zvláště na teoretických katedrách, kterým by přibyla výuka celého dalšího nového směru studia. Tuto proměnu úspěšně dokončili až naši následovníci, tedy paní doc. Hubková a páni děkani prof. Šteiner a prof. Palička.

Milé kolegyně,
vážení kolegové,

asi mi dáte za pravdu, že pana doc. Bittnera známe jako výborného zubaře – excelentního protetika a vysokoškolského učitele mnohých z Vás. Navíc v našich krajích výjimečně slušného až noblesního člověka se širokými uměleckými zájmy. Já také jako spolehlivého a dobrého kamaráda. Jako kamarád mi totiž pomohl vždy. Přátelů pouze v případě, když jim to nečinilo potíže a politici, když z toho mají osobní prospěch.

Milý Jirko,
jsem rád, že jsme se poznali. Děkuji Ti za téměř šestiletou blízkou spolupráci. Velmi si Tě vážím a chci Ti říci, že Tě mám skutečně rád. Patříš k nemnoha lidem, s nimiž bych se v mládí nebláh navázal na horolezecké lano!

Q.B.F.F.F. sit!

V Hradci Králové 23. září 2005.

Karel Barták

VÝZNAM INTERAKCÍ MEZI GENY A PROSTŘEDÍM PRO OSOBNOST A CHOVÁNÍ

Zpráva o přednášce prof. Orelanda v Praze

Přednáška prof. Orelanda „Importance of Gene-Environment Interactions for Personality and Behaviour“, organizovaná Psychiatrickou klinikou 3. LF UK, Psychiatrickým centrem Praha a Academia Medica Pragensis, se uskutečnila v Praze dne 19. května 2005. Profesor Lars Oreland, M.D., původním zaměřením farmakolog, působí na univerzitě v Uppsale ve Švédsku jako ředitel Centra neurověd (Head of Department of Neuroscience, Unit of Pharmacology, Uppsala University).

Úvodní část přednášky prof. Orelanda byla věnována genetickému podkladu závislosti na alkoholu. Jako významné faktory vulnerability přednášející zmínil geny pro serotoninový transportér (5-HTT, 17q), monoaminooxidázu typu A (MAO A, X) a tryptophanhydroxylázu typu 2 (TPH2, 12q). Etylismus je možno rozdělit na Typ 1 (s pozdním začátkem) a Typ 2 (s časným začátkem, vysokou potřebou vyhledávání vzrušujících podnětů a impulzivním protispolečenským jednáním). Typ 2 je spojen se sníženou funkcí serotoninu, mimo jiné podmíněnou polymorfismem genu pro 5-HTT. V rámci polymorfismu genu pro MAO A byla popsána alela 3 a alela 4. Alela 3 chrání ženu před nadměrným požíváním alkoholických nápojů, vede k abusu alkoholu u muže. Funkce alely 4 je přesně opačná – chrání muže a podněcuje ženy k pití. To souvisí s polohou genu MAO A na chromozomu X v té části, která není inaktivována druhým chromozomem X u žen. Ženská genetická výbava je tedy v této oblasti „zdvojená“ oproti mužům, což vede k funkčním rozdílům mezi oběma pohlavími.

Za genetickou komponentu záchvatového přejídání se je považována dlouhá alela genu AP2 beta (17q). Jeho výsledný protein má rovněž vztah k obratu serotoninu na mozkových synapsích.

Profesor Oreland dále hovořil o významu polymorfismu genu pro serotoninový transportér ve vztahu ke spirituálním prožitkům

u člověka. Uvedl výsledky studie, do které bylo zařazeno 785 studentů ve věku 16 až 19 let. Homozygoti pro dlouhou alelu zmíněného polymorfismu statisticky významně ($p = 0,04$) výše skórovali v poloze self-transcendence (sebeopřesazení) Cloningerova osobnostního dotazníku TCI (Temperament and Character Inventory) a současně měli sklon ke spirituálním prožitkům. To může souviset se strukturou osobnosti, vyžadující potřebu vyšší autority a podřízení se vyšším hodnotám.

Caspi et al. (2002) zkoumali polymorfismus genu pro monoaminooxidázu typu A a protispolečenské jednání. Nejvíce asociálně se projevovali ti jedinci, kteří vykazovali krátkou alelu genu pro MAO A, související s nízkou aktivitou enzymu MAO, a současně byli v dětství vystaveni výrazným psychotraumatizujícím prožitkům v podobě zanedbávání či zneužívání. Genetický podklad sám o sobě k asociálním projevům nevedl.

Obdobně Caspi et al. (2003) a Eley et al. (2004) publikovali nálezy, že samotná homozygotita pro krátkou alelu genu serotoninového transportéru (genotyp S/S) nestačí ke statisticky významně vyššímu výskytu depresivní epizody oproti jiným genotypům. Na etiopatogenezi deprese se musejí podílet také nepříznivé životní události. Ženy s genotypem S/S, pokud svůj život tráví v netraumatizujícím prostředí, dokonce mají depresivních epizod významně méně oproti ženám s genotypy jinými.

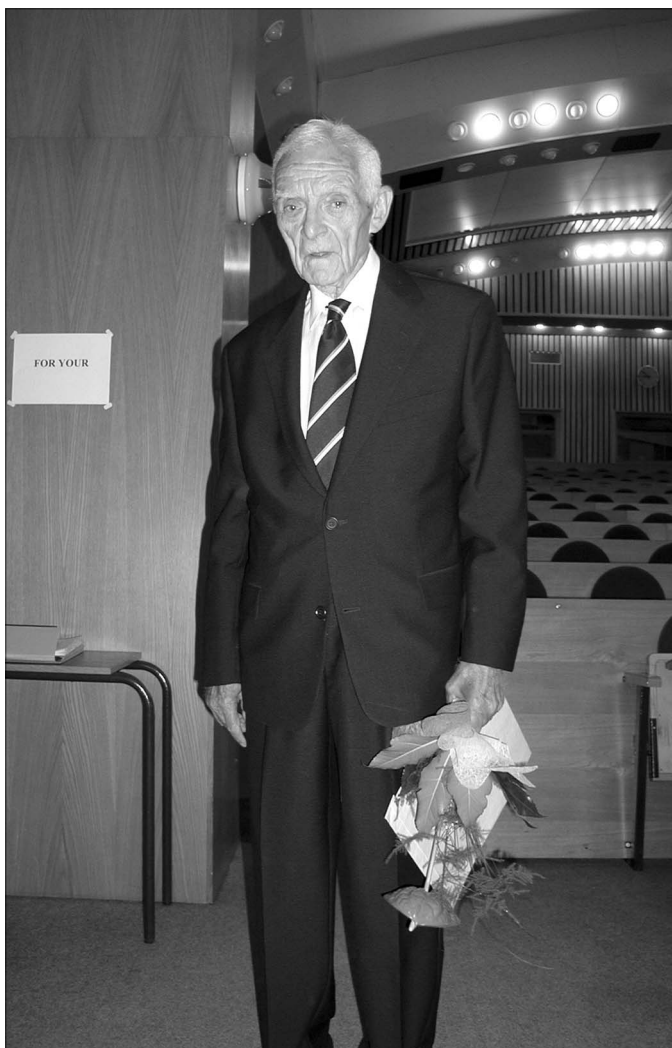
Profesor Höschl v diskusi podotkl, že výsledky genetických asociálních studií jsou srozumitelnější, pokud kromě genotypu sledujeme také vlivy prostředí, zejména ty psychotraumatizující. Zevní prostředí má vliv na expresi genů prostřednictvím transkripčních faktorů nebo epigenetickými mechanismy. Nedědí se tedy chování, ale citlivost ke vlivům prostředí, které pak určitý způsob chování podněcuje.

Doc. MUDr. Ladislav Hosák, Ph.D.

Oslava 90. narozenin prof. MUDr. Rudolfa Klena, DrSc.

(LEOŠ HEGER, FN HK)

Dne 2. 7. 2005 se v plné duševní svěžesti dožil devadesáti let prof. MUDr. Rudolf Klen, DrSc., zakladatel a dlouholetý vedoucí tkáňové banky Fakultní nemocnice Hradec Králové. Z iniciativy Evropské asociace tkáňových bank (EATB) byl v Hradci Králové dne 9. 7. 2005 uspořádán slavnostní odborný seminář, na kterém se sešlo mimořádně silné mezinárodní zastoupení odborníků ze Slovenska, Rakouska, Německa, Belgie, Velké Británie, Thajska a Japonska.

Prof. MUDr. Rudolf Klen, DrSc.

Seminář se konal ve velké posluchárně teoretických ústavů lékařské fakulty. Slavnostní laudaci pronesl prezident EATB doc. MUDr. Ján Koller, Ph.D. z Bratislavy a po vystoupení Vaňhalova kvarteta následovaly gratulace a vyznamenání prof. Klena, mj. od zástupců Královéhradeckého kraje (náměstek hejtmána ing. Rostislav Všečeka, udělení Pamětní medaile kraje), města (náměstek primátora ing. Alois Tuháček), České biologické společnosti (prof. RNDr. F. Bartoš, DrSc.), České transplantologické společnosti (MUDr. Jaroslav Špaténka), Lékařské fakulty Hradec Králové UK Praha (proděkan prof. MUDr. Ivo Šteiner, CSc., udělení zlaté medaile LF UK HK)

a poděkování jménem zaměstnanců tkáňové banky FN HK (RNDr. Hana Straková) a jménem Transplantačního centra FN HK (MUDr. Pavel Navrátil, CSc.)

Po slavnostním úvodu následovaly „State of art“ přednášky spojené s gratulacemi prof. Klenovi od G.O. Phyllipse (UK) o minulosti, přítomnosti a budoucnosti tkáňových bank, D. E. Pegga (UK) o konzervaci tkání a buněk pro transplantace a o problémech s tím spojených, S. Sumidy (Japonsko)

Prof. Klen přebírá z rukou prof Ivo Šteinera zlatou medaili Lékařské fakulty UK v Hradci Králové. Foto MUDr. Pavel Navrátil

o kryomedicíně se zaměřením na kryokonzervaci buněk a tkání a A. Bunyaratveje (Thajsko) o kmenových buňkách kostní dřeně a jejich diferenciaci v tkáňové kultuře se zaměřením na budoucí využití těchto buněk při reparaci poškozených tkání.

Odpoledne pokračovala oslava koncertem a společenským programem s večeří na zámku Kuks.

V předvečer semináře mezinárodní účastníci semináře diskutovali s ředitelem nemocnice doc. MUDr. L. Hegerem, CSc., o českém zdravotnictví a seznámili se s areálem nemocnice, zejména s novými prostory tkáňové banky a s oddělením klinické hematologie, kde je provedl přednosta II. interní kliniky prof. MUDr. Jaroslav Malý, CSc.

Poté se tito účastníci sešli v Novém Adalbertinu na komorním setkání s prof. Klenem.

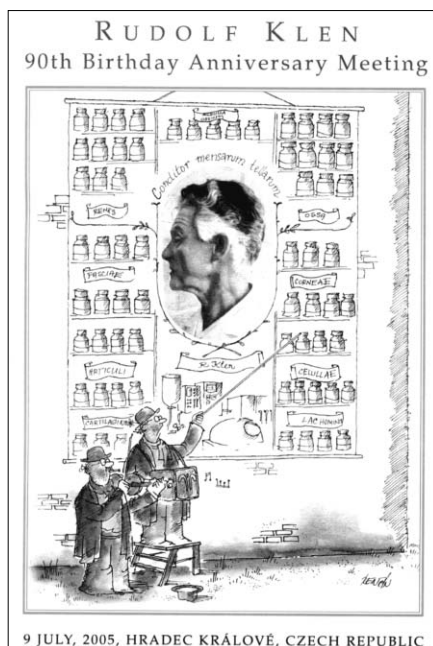
Hlavními organizátory jak odborného, tak i obšahného doprovodného společenského programu v Novém Adalbertinu a na Kuksu byli doc. MUDr. Jiří Adler, CSc., FN Brno za Občanské sdružení při EATB, primář MUDr. Jaroslav Špaténka, FN Motol-Praha za Českou transplantologickou společnost a MUDr. Pavel Navrátil za LF a FN HK. Všichni se zasloužili o vědecky i společensky mimořádně úspěšný průběh celé akce a patří jim za to dík.

Devadesáté narozeniny prof. MUDr. Rudolfa Klena, DrSc.

(Ján Koller, prezident Evropské asociace tkáňových bank)

Druhého července 2005 oslavilo světové společenství tkáňových bankéřů 90. narozeniny prof. MUDr. Rudolfa Klena, DrSc., který se stal v oblasti tkáňového bankovníctví mimořádnou osobností. Profesor Klen se narodil 2. 7. 1915 v Praze. Svá školní léta strávil v Kolíně a v roce 1934 začal studovat medicínu na Karlově univerzitě v Praze. Díky okupaci republiky a zavřením vysokých škol nemohl studia dokončit a protože byl židovského původu, byl zatčen nacisty a strávil téměř 4 roky svého života v koncentračních táborech Terezín, Auschwitz, Kaufering, Landshut a Dachau. Po válce v roce 1946 studium dokončil a svoji profesní dráhu začal na oddělení veřejného zdravotnictví české vlády a později pokračoval na Ústavu soudního lékařství v Hradci Králové. Pracoval v instituci, kde byly často k dispozici dárci tkání a po získání detailnějších informací v oční bance v New Yorku a v kostní bance amerického námořnictva přišel s myšlenkou vytvořit podobnou instituci v tehdejší Československu. Jeho návrhy byly po veřejné diskusi přijaty a 1. 10. 1952 tak vznikla v Hradci Králové první evropská tkáňová laboratoř, kterou vedl.

Laboratoř nejprve zásobovala nemocnice tkáňovými štěpy od mrtvých dárců a později ve spolupráci s WHO dodávala štěpy i do zahraničí, celkem do 25 míst na 4 kontinentech. V roce 1957 publikoval prof. Klen v češtině svoji první monografii „Tkáňové bankovníctví“. V roce 1962

Titulní strana obálky laudacia s kresbou Vladimíra Renčina.

byla přeložena do ruštiny a její nové vydání bylo v r. 1982 pod názvem „Biologické principy tkáňového bankovníctví“ publikováno v nakladatelství Pergamon Press, Oxford. Tato monografie reprezentovala jednu z prvních komplexních vědeckých publikací v oboru tkáňového bankovníctví.

V roce 1963 obhájil dr. Klen dizertaci a obdržel titul CSc. V roce 1996 byl jmenován docentem a v roce 1969 obdržel vědecký titul DrSc. Přes získání nejvyšších vědeckých titulů musel z politických

důvodů čekat dalších 23 let na svoji profesuru, kterou získal na Karlově univerzitě v roce 1992. Prof. Klen byl zakladatel a člen řady vědeckých společností, včetně zahraničních. Jeho vědecké publikace zahrnují 4 monografie (některé přeloženy do několika cizích jazyků) a 167 vědeckých publikací zveřejněných v renomovaných československých i zahraničních vědeckých časopisech. V 80. letech spolupracoval spolu s mezinárodní agenturou pro atomovou energii (IAEA) jako expert a podílel se na založení tkáňových bank v Rangun (Barma) a v Kalkatě (Indie). Pod hlavičkou IEAE přicházelo do tkáňové banky v Hradci Králové mnoho vědeckých návštěv a stipendistů, která tak vychovala řadu vědců v oblasti tkáňového bankovníctví pro rozvojové země. Prof. Klen je přes svůj vysoký věk i nyní stále vědecky aktivní a vykonává funkci vědeckého poradce v Transplantačním centru ve Fakultní nemocnici Hradec Králové.

Milý pane profesore Klene, jménem Evropské asociace tkáňových bank a zároveň jménem všech profesionálů, kteří pracují na poli tkáňového a buněčného bankovníctví, Vám přejeme krásné a šťastné narozeniny a mnoho dalších plodných let.

Doc. MUDr. Ján Koller, Ph.D.
prezident EATB, přednosta Kliniky popálenin a rekonstrukční chirurgie FNŠP Bratislava-Ružinov
(překlad a redakční krácení L. Heger)

Mezinárodní studentský kongres lékařských věd ISCOMS, Groningen, Nizozemsko (15.–18. 6. 2005)

Již po dvanácté se v polovině letošního června konal mezinárodní studentský kongres ISCOMS (International Student Congress of Medical Sciences) na severu Nizozemska v malebném městečku Groningen. V tamější lékařské fakultě a univerzitní nemocnici se setkalo přibližně 350 studentů ze všech kontinentů světa vyjma Antarktidy.

Pořadatelé kongresu pro nás na úvod připravili prohlídku velkorysě a nebývale veliké nemocnice, která se tvářila spíše jako zastřešené městečko s obchůdky, sochami a záplavou květin.

Hlavní kongresový den začínal zdravicemi prezidenta kon-

gresu a děkana lékařské fakulty, po kterých následovala přednáška profesora Rosendaala z Leidenské lékařské fakulty. Jak již napovídá jméno města Leiden, vyslechli jsme velice zajímavou přednášku o výzkumu venózního tromboembolismu a jeho rizikových faktorů (mezi které uvedl profesor například vztah cestování a výšky pasažéra), o vlivu hormonální antikoncepce a také o vrozené rezistenci k aktivovanému proteinu C – tzv. faktoru V Leiden. Poté následovalo plenární zasedání, kdy vybraní studenti prezentovali své projekty před porotou a všemi účastníky kongresu.

Postery byly rozděleny do 11 kategorií a každá byla hod-

nocena příslušným odborníkem, který si vyslechl řeč prezentujícího studenta. Naše fakulta byla zastoupena právě dvěma postery. Petra Veselá ze 4. ročníku uvedla svou práci „Co znamená vhodnost koloskopie? Analýza 106 pacientů“ a Ludmila Krabsová z 5. ročníku práci „PCR amplifikace AZFd subregionu ve studii mužské neplodnosti“. Poté se každý zúčastnil přednášek na téma, které jej zajímalo. Sama jsem zavítala na gynekologickou sekci, kde se převážná většina prací zabývala preeklampsii.

Poslední kongresový den jsme jako studenti měli možnost nahlédnout a zúčastnit se lékařského kongresu GUIDE, také pro nás byly připraveny workshopy a návštěvy laboratoří. Velký zájem byl o přednášku dr. Verhagena, který nám přiblížil tzv. groningenký protokol a eutanazii těžce nemocných novorozenců. Guidelines byly formulovány týmem pediatriů a lékařů intenzivní péče právě v tomto městě.

Navečer proběhla závěrečná ceremonie, kde byly rozdány ceny za nejlepší prezentaci, pro nejzábavnějšího řečníka,

nejhezčí poster a další. Rozloučili se s námi pořadatelé – studenti, kteří kongres dotáhli bez nejmenší chybičky až do konce.

V tuto chvíli se připravuje již další ročník kvalitního studentského setkání, kterého stojí za to se zúčastnit. Přihláška a všechny důležité informace jsou dostupné na internetové adrese www.iscoms.nl, přičemž na kongres se mohou přihlásit pregraduální i postgraduální studenti. Doporučuji využít cenově příznivé nabídky ubytování u nizozemských studentů, které každému z účastníků lépe vykreslí každodenní holandský život a nenechá nikoho ochuzeného nejen o zážitky z jízdy na kole v obleku a ve dvou.

Na závěr bych ráda poděkovala profesorovi Šteinerovi a vedení Lékařské fakulty v Hradci Králové, díky jejichž laskavé pomoci jsem se mohla tohoto kongresu zúčastnit.

Ludmila Krabsová,
studentka 6. ročníku všeobecného lékařství

Vítejte u nemocniční školy!

Už do 51. školního roku vstoupila letos 1. září Speciální základní škola při Fakultní nemocnici. Dětské pacienti – školáci – se sešli na slavnostním shromáždění, kde je přivítaly ředitelka školy PaedDr. Věra Lukášová, učitelky a vychovatelky. Aby začátek školy a pobyt v nemocnici byly veselejší, o to se postaralo kytarové duo sourozenců Němcových. Všechny děti, včetně ležících, dostaly množství drobných dárků od sponzorů.

Mgr. Helena Bieliková
Foto Mgr. Petra Pospíšilová

XI. královéhradecké ošetrovatelské dny

Ve dnech 8.–9. 2005 proběhly již XI. královéhradecké ošetrovatelské dny. Tuto mezinárodní konferenci pořádala Fakultní nemocnice Hradec Králové ve spolupráci s Lékařskou fakultou UK v Hradci Králové, Českou asociací sester a Nadací pro rozvoj v oblasti umělé výživy, metabolismu a gerontologie. V prostorách Univerzity Hradec Králové jsme se sešli, abychom diskutovali nad tématy: aplikace zákona 96/2004 Sb. do praxe, vzdělávání, ošetrovatelská péče v klinických oborech. Tématem workshopu byla ošetrovatelská péče u pacientů s parenterální a enterální výživou.

Čestní hosté konference: Ing. Jiří Tilšar, MUDr. Petr Tilšer, doc. PhDr. Valerie Tóthová, Ph.D., Ing. Otakar Divíšek, MUDr. D. Jurásková, MBA, prof. MUDr. Vladimír Palička, CSc.

Po slavnostním zahájení, kterého se účastnili čestní hosté, doc. PhDr. Valerie Tóthová, Ph.D. – proděkanka Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, ing. Otakar Divíšek – primátor města Hradce Králové, prof. MUDr. Vladimír Palička, CSc. – děkan Lékařské fakulty Hradec Králové, ing. Jiří Tilšar – předseda správní rady Nadace pro rozvoj v oblasti umělé výživy, metabolismu a gerontologie, MUDr. Petr Tilšer – lékařský náměstek Fakultní nemocnice Hradec Králové, začalo vlastní pracovní jednání.

V úvodu jednání dne se uskutečnil křest první publikace v nově založené edici Ošetrovatelství „Ošetrovatelská dokumentace“. Tato edice vznikla při České asociaci sester Region Hradec Králové a dala si za úkol umožnit publikovat sestřím zajímavé výstupy studií nebo učební skripta. Publikaci vydala firma Nucleus Hradec Králové.

První den zazněly přednášky Mgr. Dany Juráskové, MBA a PhDr. Michaely Hofšterové-Knotkové k hlavnímu tématu konference a to k problematice aplikace zákona 96/2004 Sb. do praxe.

V odpoledních hodinách zazněly přednášky z oblasti ošetrovatelství, vzdělávání a proběhl zajímavý workshop zabývající se problematikou ošetrování pacientů s parenterální a enterální výživou. Účastníci workshopu byli aktivně zapojeni do problematiky, vyplnili připravený dotazník a vylosovali obdrželi zajímavé dárky.

Večer byl pro účastníky zajištěn raut se společenským programem.

Druhý den byly přednášky již více specificky zaměřené, jako např. rehabilitační ošetrovatelství, práce sestry na operačním sále, bazální stimulace a diskutovalo se i o problematice násilí.

Po oba dva dny zaznělo celkem 90 přednášek, bylo prezentováno 18 posterů.

Bc. Hana Ulrychová

Kongresu se zúčastnilo na 878 platících posluchačů, kromě registrovaných účastníků vyslechla po oba dva dny přednášky celá řada studentů SZŠ, VZŠ a bakalářského studia, kteří měli vstup zdarma.

Konference probíhala v příjemné atmosféře Univerzity Hradec Králové. Organizačního zajištění se ujala firma Nucleus. Poděkování patří také sponzorům a všem zúčastněným firmám. Generálním sponzorem kongresu byla firma Linet, s.r.o., a mediálním sponzorem Sanoma Magazines Praha, s.r.o.

Chtěly bychom touto cestou poděkovat všem, kteří se podíleli na velice kvalitní a odborně na vysoké úrovni připravené konferenci, všem přednášejícím za jejich pečlivě připravené přednášky a doufáme, že se i na příštích, v pořadí již XII. královéhradeckých ošetrovatelských dnech, sejdem v hojném počtu.

Těšíme se na setkání s Vámi ve dnech 14.–15. září 2006.

Bc. Hana Ulrychová, hlavní sestra
Mgr. Ivana Vašátková, zástupkyně hlavní sestry
Fakultní nemocnice Hradec Králové

TECHNICKÉ ZÁZEMÍ FAKULTNÍ NEMOCNICE

Část II. - stravovací provoz

Ve 2. čísle Scanu jsme Vám představili jeden z technických provozů – prádelnu. Dnes bychom Vás rádi informovali o stravovacím provozu. Většina z Vás si řekne, proč nám budou představovat kuchyň, o tom si dovedeme udělat představu podle našich kuchyní doma, vždyť už jsme si všichni někdy „něco“ uvařili. Věříme, že po přečtení následujícího článku si trochu poopravíte svůj názor na „vaření“.

Výdej stravy pro pacienty FN na tabletovacích pásech

Stravovací provoz Fakultní nemocnice Hradec Králové byl dán do provozu v dnešní podobě v roce 1992. Současně s tímto provozem byla připravována strava v kuchyni v areálu na Pospíšilově třídě (do roku 1993) a v kuchyni na Dětské klinice (do roku 1998). Po ukončení provozu těchto kuchyní je strava na všechna oddělení a jídelny dovážena z hlavního stravovacího provozu. Samostatným provozem je kuchyň v areálu Léčebny návykových nemocí v Nechanicích.

Hlavní náplní činnosti stravovacího odboru je samozřejmě stravování pacientů. Pro potřeby pacientů je denně připravováno až 25 druhů diet v počtu využití lůžkové kapacity FN, tj. 1400 až

Pohled do části varny (kuchyně) v hlavním areálu FN

1500 porcí tzn. snídaní, přesnídávek, obědů, svačin a večeří. Pro stravování pacientů je stanoven pevný limit na hodnotu potravin za jeden den, který činí 54,- Kč, roční náklady na potraviny pro pacienty jsou pro letošní rok plánovány ve výši 20 950 000 Kč. Stravování pacientů je velice složitý logistický a výrobní proces a z hlediska kvalitního výsledku je důležitá spolupráce lůžkových oddělení s oddělením nutričních terapeutek (dříve

Pohled do části skladu chlazené stravy

dietních sester) na stravovacím odboru. Nutriční terapeutky jsou v přímém kontaktu s většinou lůžkových oddělení, kde provádějí konzultační činnost při řešení stravovacích problémů vymezené skupiny pacientů, pro které sestavují individuální jídelní lístky dle možností pacientů a potřeb lékařů, na některých klinických pracovištích mají zřízeny poradny s poskytováním informací o průběhu stravování po ukončení hospitalizace pacientů. Výrazným prvkem pro zajištění služby je on-line systém objednávek stravy pro pacienty HOS, který spojuje stravovací provoz se všemi odděleními (k dnešku 73 stanic na 22 klinikách). Tento systém umožňuje provádět operativní změny v počtu a složení objednaných jídel v reálném čase, kdy je možné např. doobjednat oběd pro pacienta do 8.00 hod v den konzumace stravy. Toto SW propojení spolu se zavedením přeučtování nákladů za stravu na jednotlivá nákladová střediska přispělo k výraznému snížení provozních nákladů na přípravu stravy.

Umývárna nádobí v personálním restaurantu v hlavním areálu FN

Samotnému procesu vaření předchází nákup a skladování surovin potřebných pro vaření. Úsek nákupu potravin musí v dostatečném předstihu objednat, převzít a uskladnit zboží od dodavatelů. Skladování se provádí ve 4 mrazicích boxech, 12 chladicích boxech a jednotlivých skladech o celkové podlahové ploše 1100 m². Ve skladu je cca 850 položek zboží pro přípravu stravy a cca 550 položek pro doplňkový prodej v hlavní jídelně. Vyskladnění surovin probíhá několikrát denně podle postupu přípravy stravy a ukončených a sumarizovaných příjmů objednávek stravy z lůžkových oddělení.

Ukončené a sumarizované objednávky převádějí nutriční terapeutky ze systému HOS do SW ASTRIS, kde provedou vlastní normování, což stručně řečeno je rozpis množství jednotlivých surovin do konkrétních jídel. Poté proběhne vyskladnění surovin ze skladu potravin a začne výroba jídel. Některé potraviny se musí před výrobou upravit do tzv. kuchařské podoby, což je např. kostění a krájení masa, čištění a krájení zeleniny a ovoce, otevření konzerv a sklenic apod. V provozu, který je jako náš vybaven velkým počtem různých škrabek, lisů a otvíračů, představuje přesto tato činnost značný podíl manuální práce.

Vlastní proces vaření stravy je v našem stravovacím provozu nazýván výrobou stravy zcela oprávněně. Pro ilustraci pár čísel: výrobní plocha kuchyně je 900 m², plocha expedice patientské stravy 250 m², počet kuchařů 29, počet pomocných sil 55, celkový počet zaměstnanců stravovacího odboru je 109, počet celodenních menu pro pacienty za rok 2004 je 419 086, počet menu pro zaměstnance za rok 2004 je 572 383 (tj. průměr na pracovní den 2253 porcí). Technologické zařízení, využívající jako médium elektrickou energii, je v převážné míře původní od roku 1992. Nosným zařízením výroby je několik kotlů o objemu 400 litrů, tlakové pánve o objemu 100 a 150 litrů, konvektomaty (zařízení pro ohřev a vaření přímo v gastronádobách), pece, hnětačky, roboty, mixéry, vyvalovačka na těsto, lis na maso atd. Nedílnou součástí kuchyně jsou chladicí boxy pro skladování surovin a výrobků během přípravy stravy. Samostatnou částí jsou myčky bílého a „černého“ nádobí. Pokud mluvíme o „černém“ nádobí, tak pouze v použitém slova smyslu zavedeného výrazu, poněvadž pro výrobu se používá nádobí pouze nerezové. Jedním z nových technologických zařízení je i ojedinělé zařízení

na mytí „černého“ nádobí a tím je granulační myčka, která pracuje na principu otryskání znečištěného povrchu tlakovou vodou s příměsí speciálních umělohmotných granulí. Dále používáme několik stacionárních a tunelových myček na mytí bílého nádobí. Rovněž linka na výrobu chlazené stravy zasluhuje trochu prostoru, poněvadž použitá a zvládnutá technologie je doposud ojedinělá. Uvařená strava je na tabletovém pásu dávkována do polypropylénových misek a v balicím stroji proběhne cyklus, kdy je odsát vzduch, naplněn ochranný plyn a povrch misky zataven fólií. Poté jsou misky vsazeny do rychlozchlazovacího zařízení (šokeru), kde je strava během 60 až 90 minut zchlazena ze 70 stupňů Celsia na skladovací teplotu 2 až 4 stupňů Celsia. Takto ošetřená strava má za dodržení skladovacích podmínek garantovanou trvanlivost 15 dnů.

Vlastní distribuce stravy pro pacienty se provádí na tabletových pásech 3x denně podle časového harmonogramu ve spolupráci s dopravním odborem. Harmonogram je zpracován na minuty a s ohledem na to, aby byla maximálně využita doba potřebná pro stravování pacientů a čas potřebný pro další manipulaci s nádobím. Strava je distribuována dvěma způsoby – tabletem a termoporty.

Výdej stravy pro zaměstnance se v hlavní jídelně podařilo v roce 2003 zrekonstruovat tak, aby umožnil zvládnout zvýšený zájem o tuto formu stravování a umožnil rozšířit nabídku obědů na 10 druhů (plus dvě velikostní alternativy u minutek). Rovněž zavedený způsob doplňkového prodeje zboží je denně využíván v průměru devíti sty zákazníky. Průměrný počet strážníků se v současné době pohybuje kolem 1500. Tak jako v každé výrobní činnosti i zde se uplatňuje vliv sezónnosti, vliv zavedených změn v rozšířené nabídce jídel, rekonstrukce výdejních prostor, ale i výhodná cenová úroveň (průměrná cena oběda hrazená strážníkem je 14 Kč). Už výše uvedený průměrný počet strážníků společně s rozsahem nabídky je jednoznačně v porovnatelných zdravotnických zařízeních ojedinělý a výjimečný. Zde si je dobré uvědomit i způsob tvorby cen jídel pro zaměstnance, kde strážník hradí pomocí moderního čipového systému cenu potravin spotřebovaných na přípravu stravy sníženou o 10 Kč (příspěvek z FKSP), FN ze svého rozpočtu hradí veškerou režii spojenou s výrobou jídel. Hodnota spotřebovaných potravin pro závodní stravování je v plánu letošního roku ve výši 13 200 000 Kč,

Prodejna doplňkového zboží pro zaměstnance FN v personálním restaurantu v hlavním areálu FN

Výdej stravy pro zaměstnance FN v personálním restaurantu v hlavním areálu FN

hodnota prodaného zboží v doplňkovém prodeji se předpokládá ve výši 3 000 000 Kč.

V rozpočtu stravovacího odboru jsou kromě nákladů na potraviny nezanedbatelnou položkou náklady na údržbu v plánované výši 1 100 000 Kč, náklady na energie a vodu 5 443 000 Kč, mzdy včetně pojistného 25 800 000 Kč atd.. U mezd zaměstnanců stravovacího odboru je vhodné zmínit i zajímavou informaci o výši průměrné základní mzdy kvalifikovaného kuchaře, která činí 12 178 Kč hrubého měsíčně včetně osobního příplatku. Výše mzdy je pro personální obsazení provozu limitujícím faktorem a když přihlídneme k faktu, že kuchař ve FN musí být všestranný odborník, který umí připravit složité diety, klasická jídla české i zahraniční kuchyně, minutky a studenou kuchyni včetně salátů, je práce těchto odborníků i ostatních zaměstnanců výroby nedocenená.

Vzhledem k tomu, že pro výrobu a distribuci stravy se v posledních letech značně změnila legislativa, která mnohé výrobní procesy zkomplikovala a nastavila některé mezní hranice, je při výrobě stravy zaveden systém kontroly pomocí kritických bodů tzv. HACCP. Systém kontroly po analýze všech výrobních postupů stanovil kritické body, např. teploty skladování

Vstup do hlavní části jídelny

surovin, otvírání skleněných a plechových obalů, teploty a doby zpracování surovin, teploty a doby vydávané stravy atd. Takto stanovené hodnoty jsou sledovány, dokumentovány a vyhodnocovány za účelem udržení zdravotní a hygienické nezávadnosti pokrmů. Celý systém kontroly a výroby stravy byl v roce 2003 certifikován externí auditorskou firmou DNV CZ Praha podle mezinárodních norem ISO 9001:2000. Dvakrát ročně provádí auditorská firma periodický audit za účelem ověření platnosti veškeré dokumentace a dodržování předepsaných parametrů. Legislativa a certifikace si vyžádaly zavedení některých nových postupů a zařízení, např. monitoring teplot ve všech lednicích, chladicích a mrazicích boxech, udržování teploty či chladu vydávaných jídel (teplá strava musí mít teplotu při výdeji 63 °C, studená strava 8 °C, zchlazená strava 4 °C), doba výdeje teplé stravy od tepelného dokončení přípravy je max. 4 hodiny, při výdeji pacientské stravy používání veškerých ochranných prostředků včetně roušek apod.

Část jídelny pro zaměstnance.

Z důvodu, že životnost některých technologických zařízení je od uvedení do provozu naplněna, je každý rok částečně technologie obměňována a doplňována – např. již uvedenou granulární myčkou „černého“ nádobí, myčkou bílého nádobí v personální jídelně, dvěma kusy konvektomatů, tlakovou páneví, elektrickým kotlem, lisem na maso atd.. Veškeré opravy a výměny se musí provádět s ohledem na každodenní provoz bez možnosti přerušení výroby. Přes veškeré nové investice nezanedbatelně stoupají náklady na údržbu a servis technologie, rovněž zajišťování náhradních dílů je stále složitější, poněvadž skončila garanční desetiletá lhůta pro servisní firmu.

Poskytování stravování patří mezi služby a je nedílnou součástí technického zázemí nemocnice, přesto i v tomto segmentu je možný rozvoj a zdokonalování činnosti. K tomu je samozřejmě nutné vhodné ekonomické prostředí a znalost priorit a potřeb konečných uživatelů služby. Proto stávající podoba stravování ve Fakultní nemocnici určitě není konečná a bude i nadále jedním z rozvíjejících se pracovišť. Cílem většiny pracovníků stravovacího odboru je připravit co nejlepší výrobky ke spokojenosti všech pacientů a zákazníků.

*Pavel Košťál, vedoucí stravovacího odboru
Foto Ing. Jiří Bobr*

Ing. Jaroslava Rodrová jmenována vedoucí Odboru ekonomických informací FN HK

Na základě konkursu, který se uskutečnil v květnu t. r., a po doporučení výběrové komise jmenoval ředitel Fakultní nemocnice Hradec Králové doc. MUDr. Leoš Heger, CSc., s účinností od 1. července 2005 do funkce vedoucí Odboru ekonomických informací paní Ing. Jaroslavu Rodrovou.

Paní Ing. Jaroslava Rodrová se narodila v Pardubicích. Zde vyšla základní školu a v roce 1986 maturovala na zdejší gymnázium. V červnu 1991 ukončila pětileté vysokoškolské studium na Inženýrsko-ekonomickém institutu v Charkově na Ukrajině, obor ekonomie a řízení strojní výroby, a získala titul inženýr.

Pracovní a životní zkušenosti paní inženýrka Rodrová získávala postupně v resortech dopravy, bankovníctví a obchodu, kde se zabývala účetnictvím a ekonomikou středního rozsahu, a to včetně odbor-

ného účetnictví, zahraničního obchodu, problematiky daní, finančních a bankovních operací. Další zkušenosti pak získala ve veřejné správě, když v období od ledna 2001 do června 2005 působila jako vedoucí Hospodářsko-správního odboru Městského úřadu Lázně Bohdaneč. Zde vykonávala práce spočívající v řízení finanční kontroly, tvorbě rozpočtu města a jím řízených organizací, vedení účetnictví města atd. Paní inženýrka Rodrová má státní zkoušku z německého a ruského jazyka.

Přejeme paní inženýrce Jaroslavě Rodrové, aby se jí v náročné řídicí funkci vedoucí Odboru ekonomických informací Fakultní nemocnice Hradec Králové dařilo a aby ve výkonu této funkce našla pracovní i osobní uspokojení.

*Redakce časopisu Scan
a Odbor personálních vztahů FN HK*

DĚKUJEME * DĚKUJEME * DĚKUJEME * DĚKUJEME * DĚKUJEME * DĚKUJEME * DĚKUJEME

V průběhu letošních letních měsíců poděkoval doc. MUDr. Leoš Heger, CSc., ředitel Fakultní nemocnice Hradec Králové, osobním dopisem těmto dlouholetým zaměstnankyním při příležitosti skončení jejich pracovního poměru:

Paní Marii Hemplové, zdravotní laborantce Oddělení klinické hematologie II. interní kliniky.

Paní Marie Hemplová nastoupila do Fakultní nemocnice

15. 7. 1966 po absolvování Střední zdravotnické školy v Hradci Králové dne 15. července 1966. Jejím prvním a dlouholetým pracovištěm se stala Dětská klinika, kde působila jako zdravotní laborantka na detašovaném pracovišti Ústřední hematologické laboratoře. Velmi úzce zde spolupracovala s doc. Jiřím Polákem a zajišťovala kompletní servis v hematologických vyšetřovacích metodách (například numerické a diferenciální krevní obrazy i sternální punktáty) pro celou kliniku. Její láska k dětem se projevovala nejen v práci na klinice, ale i v soukromém životě, kdy působila jako cvičitelka ZTV mládeže při TJ Spartak Hradec Králové a ZRTV TJ Rudá hvězda. Na Dětskou kliniku nastoupila po návratu z mateřské dovolené v říjnu 1977 (vychovala dva syny). V rámci dalšího vzdělávání absolvovala 27. 5. 1981 v IPVZ Brno pomaturitní specializační studium s pochvalou v úseku práce hematologie a transfúzní služba. V roce 1985 začala

její spolupráce s MUDr. Jiřím Hakem. Přesto, že v roce 1998 byla detašovaná laboratoř ÚHL na Dětské klinice zrušena, v práci pro Dětskou kliniku pokračovala paní Marie Hemplová i nadále v hematologických laboratořích Oddělení klinické hematologie II. interní kliniky v budově č. 22, a to až do ukončení jejího pracovního poměru. Paní Marie Hemplová pracovala ve Fakultní nemocnici Hradec Králové celkem devětatřicet let až do 30. června 2005, kdy odešla do důchodu.

Paní Aleně Chudomské, vedoucí Oddělení operativní evidence Odboru ekonomických informací ekonomického úseku ředitelství FN HK.

Paní Alena Chudomská je absolventkou Střední ekonomické školy v Chocni, kde studovala obor všeobecná ekonomika. Po maturitě v roce 1964 pracovala zprvu šest let na podnikovém ředitelství národního podniku Mlýny a těstárny Pardubice jako účetní, poté tři roky v odštěpném závodě podniku v Předměřicích nad Labem jako plánovačka. Do hospodářsko-technické správy KÚNZ – Fakultní nemocnice Hradec Králové nastoupila paní Alena Chudomská v červnu roku 1973 jako rozpočtářka-plánovačka plánovacího oddělení. V dalších letech pak v KÚNZ postupně zastávala funkci odborné referentky nově se tvořícího Oddělení zdravotnické techniky investičního odboru, dále funkci odborné ekonomky a od 1. 7. 1982 funkci vedoucí Oddělení operativní evidence ekonomického odboru KÚNZ. Od 1. 7. 1988 pracovala ve stejné funkci

u nástupnické organizace Fakultní nemocnice s poliklinikou.

Za svého působení v čele Oddělení operativní evidence paní Alena Chudomská řídila a odpovídala za evidenci a administrativní správu majetku nemocnice, jeho pravidelnou kontrolu a inventarizaci. Vypracovávala a předkládala celoroční plány inventarizací. Přípravovala podklady a účastnila se jednání ústřední inventarizační, likvidační a škodní komise FN HK. Podílela se na převodu všech agend na počítačové zpracování a na přechodu ze zpracování na sálovém počítači Lékařské fakulty UK. Ve své funkci spolupracovala se všemi pracovišti nemocnice, od účtáren ředitelství až po klinická pracoviště, a stala se tak osobností známou v celé nemocnici svým poctivým a důsledným přístupem ke správě majetku, současně ale s pochopením pro problémy, které jsou s touto prací ve zdravotnických zařízeních spojené. Díky svému pracovnímu zaujetí a dlouhým letům praxe patřila k lidem, kteří po určité stránce znají nemocnici dokonale, a to nejenom její současný stav, ale i historii, a byla v tomto ohledu uznávanou autoritou. Paní Chudomská ochotně poskytovala rady a odbornou pomoc svým spolupracovníkům a podřízeným. Patřila mezi ty zaměstnance ekonomického úseku, na které je vždy spolehnutí, a při plnění náročných úkolů častokrát ani nehleděla na pracovní dobu. Ve Fakultní nemocnici Hradec Králové pracovala paní Alena Chudomská dvaatřicet let až do 31. července 2005, kdy svůj pracovní poměr ukončila odchodem do důchodu.

Odbor personálních vztahů FN HK

Prof. MUDr. Otakar Srdínko

V letošním roce si připomínáme 130. výročí narození a 75. výročí úmrtí prof. MUDr. Otakara Srdínka – významného českého lékaře, politika a veřejného pracovníka pocházejícího z našeho kraje.

Prof. MUDr. Otakar Srdínko

Otakar Srdínko se narodil 1. ledna 1875 ve Svobodných Dvorech. Zde také navštěvoval místní obecnou školu. Poté v Hradci Králové vystudoval gymnázium, maturoval v roce 1893. Lékařské vzdělání získal na Lékařské fakultě české části Karlo-Ferdinandovy univerzity v Praze, v roce 1899 zde byl promován doktorem veškerého lékařství. Ještě za studií pracoval jako demonstrátor v pražském Histologicko-embryologickém ústavu a v Patologickém ústavu. V letech 1901 až 1904 absolvoval Ota-kar Srdínko stáže na univerzitách v Terstu, Neapoli a v Anatomicko-biologickém ústavu O. Hertiga v Berlíně. Podnikl mnoho zahraničních studijních cest, a to do Francie, Itálie, Německa, Nizozemí, Anglie, Ruska, Polska, Švýcarska, Belgie ad.

Jeho výjimečné schopnosti a odborné znalosti se projevíly hned v letech následujících po ukončení studií. V roce 1900 se stal asistentem Ústavu histologie a embryologie u profesora Rohana, v roce 1901 se habilitoval a stal se docentem histologie a embryologie na pražské univerzitě, v roce 1906 byl jmenován mimořádným a v roce 1912 řádným profesorem české lékařské fakulty Karlo-Ferdinandovy univerzity Praze. Je zajímavé, že oficiální potvrzení tohoto titulu c. k. rakouská vláda prof. Srdínkovi vystavila až v roce 1917, kdy se také de jure stává přednostou Histologicko-embryologického ústavu v Praze, který de facto vedl od roku 1915. V roce 1908 se Otakar Srdínko stal

ještě docentem mikroskopické anatomie na České polytechnice, kde přednášel studentům zemědělských oborů anatomii zvířat. (Poznámka: Česká polytechnika byla v roce 1869 rozdělena na českou a německou část, v roce 1920 se česká část konstitovala jako České vysoké učení technické). V letech 1918 až 1919 byl prof. Srdínko děkanem pražské lékařské fakulty. Jako ocenění jeho vynikajících výsledků byl jmenován členem Královské české společnosti nauk a České akademie věd a umění.

Vědec

Ve své vědecké práci se Otakar Srdínko soustředil na dvě oblasti - histologii a vývoj nadledviny a na histologii, histogenesi a funkcionální architekturu pojivových tkání. Je autorem řady termínů ve svém oboru. Během své vědecké kariéry sepsal prof. Srdínko více než sto odborných prací, mnohé z nich byly publikovány i v zahraničí. Mimo jiné je autorem dvou prací pro české studenty lékařství – „Učebnice histologie člověka a základy mikroskopické techniky“ (1912) a „Učebnice embryologie člověka a obratlovců“ (1911), které vyšly v několika vydáních.

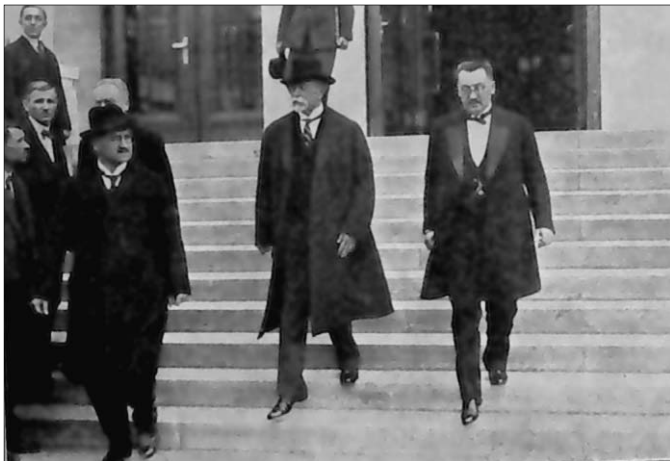
Organizátor

Vedle vědecké a pedagogické oblasti má prof. Srdínko neocenitelnou zásluhu na vybudování nového moderního Histologicko-embryologického ústavu na Albertově (Purkyňův ústav, dnes sídlo Ústavu pro histologii a embryologii 1. lékařské fakulty Univerzity Karlovy), který byl slavnostně otevřen v roce 1926 za účasti prezidenta T. G. Masaryka a který se stal významným lékařským ústavem mladé Československé republiky. Prof. Srdínko se významně angažoval v oblasti československého vysokého školství. Založil organizaci československých vysokoškolských učitelů a neustále se snažil o zlepšení postavení českého vysokého školství, prosazoval založení druhé české univerzity, snažil se prosazovat založení české vysoké školy lesnické a veterinární. Později byl navrhovatelem zákonů o univerzitách v Brně a Bratislavě. U svých studentů byl profesor Srdínko velmi oblíben, nemajetné studenty sám finančně podporoval, sháněl jim zaměstnání při studiu, půjčoval knihy. Studentské korporace jmenovaly dr. Srdínka za jeho zásluhy čestným členem Ústředního Svazu československého studentstva, Akademického domu a Spolku českých mediků.

Dr. Srdínko také organizoval schůze, valné hromady, sjezdy, výstavy, publikoval své práce, články a příspěvky v řadě novin a časopisů. Při své pracovní vytíženosti si našel i čas zavítat při slavnostních příležitostech do rodných Svobodných Dvorů. Rodnému kraji a Svobodným Dvorům věnoval odbornou publikaci s názvem „Svobodné Dvory (historicko-národopisný obrázek)“, která vyšla v Praze v roce 1897.

Politik

Otakar Srdínko byl stoupencem agrárního hnutí. Byl spoluzakladatelem první politické agrární organizace v Praze, organizace agrárního studentstva a Svazu zemědělců velké Prahy. V Českomoravské agrární straně byl členem představenstva strany a předsedou organizační a programové komise. V roce 1918 se stal členem Národního výboru, od roku 1920 až do své smrti byl poslancem Národního shromáždění, kde zastával funkci hlavního zpravodaje pro státní rozpočet a speciálního zpravodaje pro školský rozpočet.

Otakar Srdínko a prezident T. G. Masaryk při slavnostním otevření Histologického a embryologického ústavu v Praze v roce 1926.

Ministr

V listopadu 1925 byl prof. Srdínko jmenován do druhé vlády Antoníny Švehly jako ministr školství a národní osvěty. Tato vláda skončila své působení v březnu 1926 a Otakar Srdínko byl jmenován do následující Švehlovy vlády, tentokrát jako ministr zemědělství. I zde byl velice činný. Vypracoval např. krátkodobý i dlouhodobý program rozvoje zemědělství, napsal studii o družstevnictví, zabýval se otázkami hospodářského školství atd. Ministrem zemědělství zůstal O. Srdínko i v první Udržalově vládě od února do prosince 1929. Poté se věnoval svému působení v Národním shromáždění, kde mj. vykonával funkci předsedy školského a kulturního výboru.

Ve druhé polovině roku 1930 prodělal Otakar Srdínko zápal plic, léčil se i v Janských Lázních, zde se však objevily příznaky recidivy choroby a dr. Srdínko odjel zpět do Prahy. 21. prosince 1930 ale ve svém bytě v areálu Histologicko-embryologického ústavu zemřel. Pohřbu Otakara Srdínka v Praze v Olšanech se 24. prosince 1930 zúčastnily významné osobnosti z celé Československé republiky, členové akademické obce, zástupci vlády, politických stran, zúčastnili se také zástupci královéhradeckého okresu a občané Svobodných Dvůrů.

Otakar Srdínko (stojící) s ministerským předsedou A. Švehlou na řečnické tribuně, 20. léta 20. století.

Hospodářsko-občanská beseda ve Svobodných Dvorech založila na počest dr. Srdínka Fond doktora Otakara Srdínka, který byl určen na podporu místních nemajetných studentů. Od roku 1936 nesla místní škola ve Svobodných Dvorech název Pětiřídí obecná škola smíšená MUDr. Otakara Srdínky. Také v Hradci Králové připomíná jedna z ulic jméno tohoto výjimečného lékaře.

V roce 1940, při desátém výročí úmrtí prof. Srdínka, uvedl dobový tisk: „Dr. Srdínko je příkladem vzdělance, jenž se neomezil na okruh speciálních zájmů vědeckých a pouze na kruhy studované inteligence, ale oddaně pracoval po celé šíři národního a lidového života, hlavně pro zájmy širokých vrstev lidu venkovského, z něhož jako rodák ze Svobodných Dvůrů na Královéhradecku vyšel a k němuž lnul opravdovou láskou. Vzdělanci vědy a rolnický lid zachovávají svého MUDr. Srdínka ve vděčné paměti.“

Mgr. Pavla Koritenská

(Poznámka: Podrobné informace o MUDr. Otakaru Srdínkovi a dalších členech jeho rodiny jsou obsaženy v kapitole Významné osobnosti Svobodných Dvůrů bakalářské práce Marka Blahy Dějiny obce Svobodné Dvory v období první republiky, UJEP Ústí nad Labem, 2005).

Zemřel nejstarší čtenář časopisu SCAN

Dne 2. září 2005 jsme se rozloučili s panem Františkem Dürrerem, který zemřel dne 25. srpna 2005 ve věku nedožitých 99 let. Pan Dürrer byl pravděpodobně nejstarším čtenářem SCANu a sledoval tento časopis pečlivě a velmi pozorně až do letošního roku, tedy více než 14 let.

Pan Dürrer se narodil dne 4. října 1906 v Tisu na Vysočině v rodině kováře jako druhý nejmladší ze šesti dětí. Po vyučení v Habrech vystudoval průmyslovou školu v Praze v Betlémské ulici. Po vojenské službě u letectva nastoupil do podniku Kaloria v Hradci Králové. Tento topenářský podnik založili v roce 1918 projektant Karel Seifert a montér potrubí Karel Straka. V tomto podniku byl pan Dürrer spočátku jako disponent, později jako technický ředitel. Vypracoval projekty topení pro ředitelství ČKD, krajský soud, okresní úřad, pobočku Národní banky, pojišťovnu a řadu staveb nejen ve východních Čechách. Díky spolupráci s hradeckou Škodovkou prováděla Kaloria i čítné práce v Persii – dnešním Íránu. Pan Dürrer vyučoval i topenářství na hradecké průmyslové škole.

Po únoru 1948 byl pan Dürrer jako nestraník na hodinu vyhozen z práce a nesměl dokonce pracovat ani v okresu Hradec Králové. Jako známý odborník byl přijat do projektové technické kance-

láře v Praze, poté pracoval v projekční kanceláři v Jablonci n. N.

V roce 1951 byla v Hradci Králové založena projekční kancelář Kovoprojekta, kam pan Dürrer nastoupil a stal se záhy zástupcem ředitele. Tam působil až do roku 1974, kdy ve svých 68 letech ukončil aktivní činnost po 46 letech v topenářské profesi.

Při psaní této vzpomínky jsem použil článku „Setkání tří generací“ od Ing. Vladislava Stříhavy, který byl zveřejněn v časopise Topenářství + instalace č. 3 v roce 1999. V úvodu článku píše Ing. Stříhava o panu Dürrerovi, že je studnice moudrosti a znalostí, člověk s obdivuhodnou pamětí a vitalitou, a že dlouhá léta byl účastníkem a spoluvůdcem profese vytápění již od roku 1928.

Sám jsem se setkával s panem Dürrerem po mnoho let. Vzpomínám si na něho jako na člověka nesmírně laskavého, čestného a spravedlivého. Byl moudrý, měl také rozsáhlé všeobecné vzdělání. Do každého prostředí přinášel pan Dürrer vždy pohodu.

Vzpomínat na něho budou pracovníci bývalé Kovoprojekty i rodina – synové MUDr. Jiří Dürrer, CSc., bývalý primář na ORL klinice FN a Ing. Milan Dürrer, CSc. s rodinami, dvě vnučky a čtyři pravnoučata. Všichni, kteří znali pana Dürrera, na něho nikdy nezapomenou.

Doc. MUDr. Herbert Hanuš, CSc.

V některých arabských státech je přísná prohibice pití vína (Írán, Saudská Arábie, Kuvajt), v jiných tomu tak není. O co se opírá tento přístup k pití vína? V koránu samém není pití vína přímo zakázáno, ale zákaz se opírá o jednu síru (síra je zvláštní žánr muslimské náboženské literatury obsahující zprávy o životě proroka Mohameda).

Mohamed žíznil. Ve spánku se mu zjevil archanděl Gabriel, který před Mohameda postavil tři sklenice a vyzval ho, aby se napil. V první sklenici bylo víno, ve druhé voda a ve třetí mléko. Mohamed se napil mléka. Archanděl Gabriel ho pochválil, protože víno kalí rozum, vodou by zahnal žízeň, ale mléko mu dá zároveň sílu, kterou jeho národ potřebuje.

Je pozoruhodné, že nejkrásnější báseň oslavující víno je od nejslavnějšího muslimského učence Avicenny. (Avicenna plným jménem Abú Alí Hussajn íbn Abdalláh íbn Hassan íbn Alí íbn Sína al Buchari. Jeho vlastní jméno je Hussajn a rodinné íbn Sína (*íbn* = *syn*). Avicenna je polatinštěné rodinné jméno Ibn Sína přes hebrejské znění Aven-Sína). Podle Avicenny je víno potřebné nejenom jako lék, ale i jako vzpruha životních sil. Je však nutno ho pít moudře se smyslem pro míru.

Báseň si zaslouží, aby byla uvedena.

*Střídmě je víno lékem, v korbelech jedem zmije,
je nepřitelem pro opilce, druh tomu, kdo mírně pije.*

*Když mnoho vína piješ, vzejde ti mnohá škoda.
V nemnohém pití však nemálo dobroty je!*

Víno – lék nebo jed? (názor Avicenny)

*Potravou pro ducha je čisté víno
zářící,
lepší než kdybych poupě růžové měl
v sklenici!*

*Je achát, rubín, je safír na pohled,
jediná jeho kapka změní v orla jepici.*

*Zpočátku zdá se hořké jak otcovské rady,
jak ony k užítku je: hlupák z něj hloupne, moudří mudrci.*

*Moudrý smí pít, hloupému zakázali ten nápoj,
v němž se mísí soupeř i přítel v jedné sklenici.*

*Škoda ho nemoudrým, jen do temna je vede,
zatím co naše ruka v něm jiskry rozsvěcí.*

*Hlupáci, zákonem je zakázali!
Cožpak lze zakázat ubývat měsíci?*

A proto moudře pij tak jako Abu Alí
a budeš v pravdě pravd jak pravda zářící.*

Podle Avicenny přísluší pít víno jen vladařům, protože těm je vše dovoleno, pobudům, protože těm už nic nemůže ublížit a mudrcům, protože znají pravou míru.

* Tím míní Avicenna sama sebe

Ladislav Chrobák

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE LÉKAŘSKÁ FAKULTA V HRADCI KRÁLOVÉ

Vás srdečně zvou na výstavu

Jan Smit FOTOGRAFIE Lidé, které jsem potkal cestou

Výstava je přístupná
ve výstavních prostorách
I. patra Lékařské fakulty
v Šimkově ulici č. 870

ve všední dny od 7 do 18 hodin
v sobotu od 8 do 12 hodin

a potrvá do 25. listopadu 2005

— Z HISTORIE ŠPITÁLŮ V ČECHÁCH —

Při jedné z našich toulek Malou Stranou jsme poblíž Jánského vršku přišli do Vlašské ulice k budově tzv. „Vlašského špitálu“ (foto vlevo nahoře). Neodolali jsme a poněkud blíže se seznámili s historií této pozoruhodné stavby. Zde, v blízkém okolí Hradu, se na přelomu 17. století usadila vlivná kolonie „Vlachů“ (jak se v té době říkalo Italům). Žili zde stavitelé, malíři, štukatéři, kameníci a zedníci, ale i pěvci, impresáři, mistři kulináři, kteří Praze vtiskli nerasmazatelnou tvář skvostných renesančních a barokních staveb (Letohrádek král. Anny, Zpívající fontána, Stromovka atp.) a kulturně ovlivnili pražský život. Pro své potřeby postavili školu, kostely a špitál. Pražští Vlaši, kteří iniciovali tuto stavbu, koupili od stavitele Domenica de Bossiho v r. 1602 dům, který rozšířili přístavbami, později získali k objektu zahradu se hřbitovem. Císař Matyáš přispěl značným množstvím stavebního materiálu a jeho manželka Anna založila špitální nadaci. Celá dispozice byla již tehdy uzavřena s arkádami. V r. 1611 byla započata stavba kaple P. M. Nanebevzaté a Karla Boromejského (foto vpravo), později rozšířené. V přízemí bylo ženské oddělení, kuchyň, krejčovna a r. 1622 přistavěna škola a ve sklepení malý pivovar. Mužské oddělení se nacházelo v poschodí zároveň s dětským. Roku 1780 byl do špitálu zaveden vodovod z Hradu. Počátkem 19. stol. byl špitál zrušen, areál se dostal do soukromých rukou a po úpravě sloužil k pronajímání laciných bytů, stájlí a kůlen. Italové jej získali zpět r. 1830 a byl navrácen původnímu, tj. humanitárnímu určení, obnoven kostel, zřízeno divadlo, škola a nemocnice.

Nádvoří je po stranách opatřeno arkádami (foto vlevo dole), na vjezdové straně je kopie arkád s terasou a kaplí. Uprostřed nádvoří je kašna s kartuší, v arkádní chodbě další prameník. Kostel byl odsvěcen r. 1942, kdy byla provedena zásadní přestavba. V současné době slouží jako slavnostní a výstavní síň. Celý areál je využíván Italským kulturním střediskem. Vedení střediska děkujeme za vlídné přijetí a svolení k fotografování.

Marcela a Jan Smitovi

Prof. Milan Bláha **členem sboru recenzentů mezinárodního časopisu**

Prof. MUDr. Milan Bláha, CSc., učitel a lékař II. interní kliniky, vedoucí hemaferetického oddělení OKH, přijal nabídku redakční rady časopisu Therapeutic Apheresis and Dialysis, vydávaného v anglickém jazyce v nakladatelství Blackwell Publishing v USA, a stal se členem sboru recenzentů tohoto impaktovaného časopisu, který je oficiálním periodikem International Society for Apheresis a současně i Japanese Society for Apheresis a Japanese Society for Dialysis Therapy. Panu profesoru Milanu Bláhovi k tomuto významnému projevu uznání srdečně blahopřejeme.

Vracíme se znovu na ostrov boha slunce, ostrov kterému dala jméno jeho manželka Rhoda. Pohání nás touha po poznání jeho historie a mýtů starověku z dob mykénských a mínójských. Kotvíme v malebném zálivu městečka Lindos, které bývalo správním a nejvýznamnějším městem slunečního ostrova. Vysoko nad přístavem se tyčí akropole se svatyní Athény Lindské, ve starověku nesmírně ctěné (foto 1). To dokládá Tímachidova chrámová kronika (z r. 99 př. Kr.), ve které jsou zaznamenány votivní dary, věnované Kadmem, Minóem, Héraklem, Meneláem a Helenou, Alexandrem Velikým apod. Sem tedy zamířily naše fotoaparáty, abychom obdivovali architekturu a seznámili se s dějinami tohoto pozoruhodného místa.

Založení města má své kořeny v mytologii. Je spojeno s útekem libyjského krále Danaa a jeho padesáti dcer před Aigyptem, jeho bratrem, vládcem Arábie a Egypta, který usiloval o jejich životy. Danaos, aby se zachránil, postavil s Athéninou pomocí pro sebe a dcery loď a vydal se na plavbu. Přistál ve zdejší zálivu a Danaovny (jeho dcery) jako dík za záchranu vystavěly v jeskyni pod jihozápadním koncem plošiny akropole svatyni a zasvětily Athéně dřevěnou sošku. Během Danaova pobytu na ostrově zemřely tři jeho dcery a na jejich památku byla pojmenována města Lindos, Kámeiros a lalysos. Král, když pomínulo nebezpečí, pokračoval v plavbě a zmocnil se vlády v Argu. Byl po něm pak pojmenován národ Danaů, který se proslavil v boji o Tróju (viz danajský dar), ale to je již jiná historie.

Nad posvátnou jeskyní byl pravděpodobně v 8.–7. stol. př. Kr. postaven malý dřevěný chrám. V polovině 6. stol. př. Kr. se v Lindu chopil vlády jeden ze sedmi řeckých mudrců – tyran Kleobúlos, který díky svým schopnostem si dovedl získat přátelství egyptského krále Amasise, což se projevilo rozvojem obchodu. Lindos ležel na významné lodní cestě, měl dvě výhodně položené přístavní zátoky a díky čilému obchodnímu ruchu město bohatlo a vzkvétalo. Kleobúlos proto mohl na místě dřevěného chrámu postavit kamenný. Přestože v r. 407 př. Kr. došlo ke spojení městských států a založení města Rhodu, kam přešla správa ostrova, Lindos zůstal pověstný svatyní Athény Lindea, která byla velmi ctěná a hojně navštěvovaná. Chrám byl poškozen velkým požárem v r. 340 př. Kr. a opravy a přestavby byly dokončeny ve 2. stol. př. Kr.

Vydáváme se na cestu, stoupáme úzkou, křivolakou uličkou mezi pitoreskními domky námořníků z 15.–18. stol. po Kr. k akropoli. Na jejím úpatí je do skály vytesán reliéf „dlouhé

lodě“ (válečné triéry). Tvůrcem je Pýthokritos, autor slavné Niké Samothrácké. Na kapitánském můstku stávala socha admirála Agésandra (kolem 180 př. Kr.) (foto 2). Propylejemi vystupujeme k dolní terase, spočívající na mohutných zaklenutých chodbách (foto 3). Plošina je ohraničena stoou se sedmnácti dórskými sloupy (foto 4) a dvěma vybíhajícími křídly na každé straně (foto 5). Prostor je doplněn exedrou. Nad vznešeností této architektury se nám tají dech a když se slavnostním pocitem stoupáme monumentálním schodištěm (22 m širokým) k horní plošině, je dojem dokonalý. V době své slávy vstup na ni měl pět vchodů, kterými se vstupovalo na nádvoří. Zde se nacházely posvátné hodovní místnosti a amfiprostylový Athénin chrám, stojící ve výstřední poloze na kraji terasy, nad posvátnou jeskyní. V době naší návštěvy probíhaly na plošině intenzivní stavební práce s lešeními a jeřábem a nebylo možno

pořádit slušný záběr. (Zbytek svatyně je vidět na pozadí stoy vlevo nahoře – foto 6.)

Z této plošiny přehlédneme celou akropoli, bohužel poznamenanou středověkými pevnostními přestavbami johanitů, obdivujeme architektonické uspořádání celého areálu. Poloha svatyně je nesmírně vznešená, nelze se ubránit pocitu, jako bychom se vznášeli temně modrou oblohou v dáli splývající s mořem. Na druhé straně zálivu, na ostrohu vybíhající do moře, se tyčí kopulovitá stavba z mohutných kvádrů, tzv. Kleobúlova hrobka (foto 7). I když tento vládce v ní s největší pravděpodobností nebyl pochován, stojí za zmínku jeho zásluhy. V blahodárném období jeho vlády se díky obchodu rozvíjelo umění (sochařství, malířství, stavitelství), lodařství (válečné lodě byly nepřekonatelné svou pohyblivostí), později i filosofie a rétorika. Peníze moudře vydával na stavby chrámu, amfiteátru a přístavů.

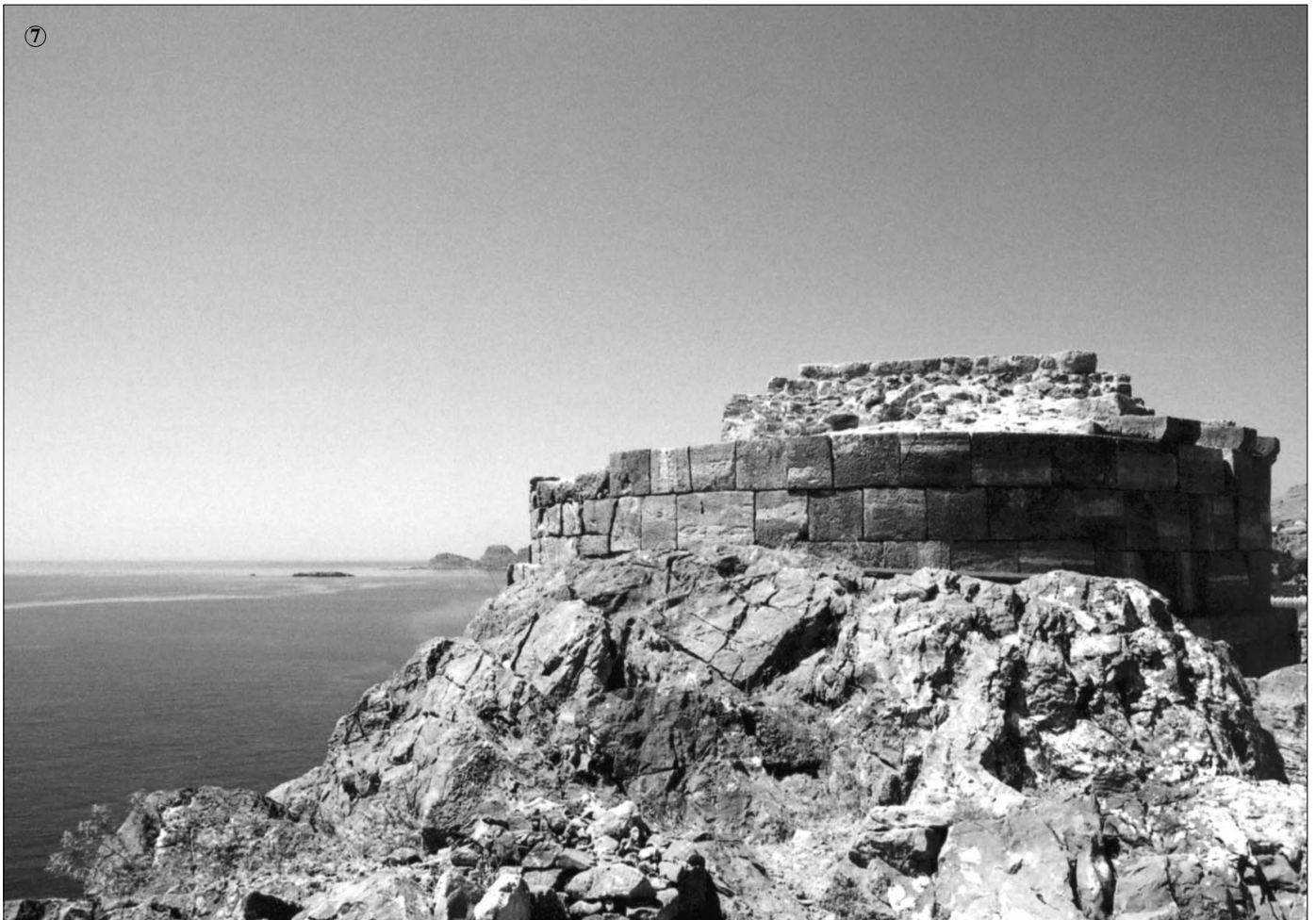
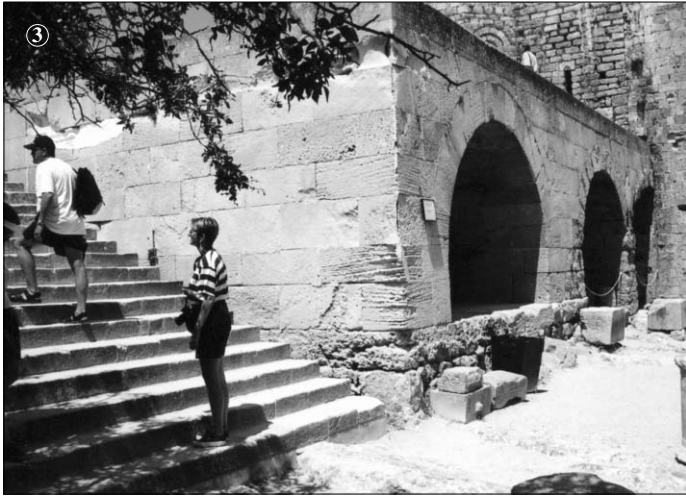
Jeho ušlechtilý charakter i úmysl svědčí o obdivuhodné osobnosti. Z jeho filosofických zásad, které mu jsou připisovány, ocitujeme alespoň: „Odpůrce lidu je třeba považovat za nepřítel státu“, „Nedělej nic násilím“ a konečně: „Míra ve všem je nejlepší“. Díky těmto morálním zásadám dokázal z malého starověkého městečka vytvořit demokratický stát, vládnoucí celému ostrovu.

Opuštíme tuto významnou památku, zamýšlíme se nad plody práce tohoto vládce a máme tiché přání, aby takovýchto „tyranů“ bylo na světě co nejvíc a aby vládli ku prospěchu obecného lidu a ne svému, jak je tomu v jistých zkorumpovaných státech.

Marcela a Jan Smitovi

ZEMĚ LIDÍ objektivem JANA SMITA

VYNIKAJÍCÍ REPREZENTACE FAKULTY

Pracovníci Kardiochirurgické kliniky **P. Žáček, J. Dominik a P. Kubiš** vydali v nakladatelství Springer, Germany, publikaci DVD-ROM: *Interactive Cardiac Surgery*, která je vynikající reprezentací fakulty na mezinárodní úrovni. Redakce SCANu autorům blahopřeje.

PROF. PAVEL ROZSÍVAL EDITOREM KNIHY TRENDY SOUDOBÉ OFTALMOLOGIE

V nakladatelství Galén vyšla kniha Pavel Rozsival et al. *Trendy soudobé oftalmologie*. Svazek 2. Vyd. 1., 286 s. **Prof. MUDr. Pavel Rozsival, CSc.**, přednosty Oční kliniky Fakultní nemocnice a Lékařské fakulty UK v Hradci Králové, zařadil jako pořadatel knihy do tohoto druhého svazku jedenáct aktuálních témat, charakterizujících vývoj očního lékařství v posledních letech. K úspěšnému vydání knihy panu profesoru Pavlu Rozsivalovi i všem spoluautorům, mezi nimiž je i **doc. MUDr. Naďa Jirásková, Ph.D.**, z hradecké Oční kliniky, upřímně blahopřejeme.

JMENOVÁNÍ DOCENTEM

Podle § 72 odst. 11 zákona č. 111/1998 Sb. rektor Univerzity Karlovy v Praze jmenoval s účinností od 1. června 2005 **MUDr. RNDr. Milana Kašku, Ph.D.**, odborného asistenta Chirurgické kliniky Univerzity Karlovy, Lékařské fakulty v Hradci Králové, docentem pro obor chirurgie s účinností od 1. října 2005. **PharmDr. Emila Rudolfa, Ph.D.**, odborného asistenta Ústavu lékařské biologie a genetiky Univerzity Karlovy v Praze, Lékařské fakulty v Hradci Králové, docentem pro obor lékařské biologie. Redakce SCANu oběma pánům docentům blahopřeje.

ÚSPĚŠNÉ UKONČENÍ DOKTORSKÉHO STUDIA

Podle § 47 odst. 4 zákona č. 111/1998 Sb. úspěšně ukončili studium doktorského studijního programu všeobecné lékařství:

v oboru chirurgie:

dne 9. května 2005:

MUDr. Milan Chobola, Ph.D.

MUDr. René Vobořil, Ph.D.

dne 6. června 2005:

MUDr. Miroslav Louda, Ph.D.

dne 28. června 2005:

MUDr. Petr Macek, Ph.D.

MUDr. Pavel Šponer, Ph.D.

v oboru vnitřních nemocí:

dne 30. června 2005:

MUDr. Tomáš Soukup, Ph.D.

MUDr. Miroslav Brtko, Ph.D.

v oboru očního lékařství:

dne 1. června 2005:

MUDr. Oldřich Chrapek, Ph.D.

v oboru hygiena, preventivní lékařství a epidemiologie:

dne 22. června 2005:

PaedDr. Dana Fialová, Ph.D.

v oboru anatomie, histologie a embryologie:

dne 14. června 2005:

MUDr. Jana Karbanová, Ph.D.

v oboru lékařská biologie:

dne 28. června 2005:

Mgr. Martin Mojžíšek, Ph.D.

v oboru fyziologie a patologická fyziologie:

dne 21. září 2005:

MUDr. Roman Šafránek, Ph.D.

v programu stomatologie:

dne 31. května 2005:

MUDr. María Fernanda León Ponce, Ph.D.

MUDr. Šimona Ságlová, Ph.D.

dne 1. června 2005:

MUDr. Štefan Nátek, Ph.D.

MUDr. Maher Taha D.D.S., Ph.D.

dne 2. června 2005:

MUDr. Petr Závodský, Ph.D.

Redakce SCANu všem jmenovaným blahopřeje.

„Po prvním vydání *Storočenky* v roce 2000 a po zvážení situace a ohlasů na 1. vydání *Storočenky* došlo v tomto roce k realizaci 2. vydání,“ píše v předmlu-

STOROČENKA

Historie ČLS J. E. Purkyně

vě autoři druhého vydání prof. MUDr. Jaroslav Blahoš, DrSc., předseda ČLS JEP, emeritní prezident Světové lékařské společnosti, a prof. MUDr. Bohumil Ticháček, DrSc., emeritní místopředseda ČLS JEP. Podobně jako v prvním vydání je i ve druhém vydání publikace rozdělena na dvě části. V první části je probrána historie ČLS JEP od vzniku Spolku českých lékařů v Praze dne 16. června 1862, kdy císař František Josef „milostivě potvrditi ráčil“ stanovy spolku, které vypracovali Bohumil Jan Eiselt a Eduard Gréger. Předsedou na první schůzi byl zvolen Jan Evangelista Purkyně a čestnými členy spolku Josef Škoda, královéhradecký rodák Karel Rokitanský, Dušan Lambl a Rudolf Virchow. V téže roce v únoru 1862 vznikla i nejstarší tělovýchovná organizace Sokol, u jejíhož zrodu stál spolek s Miroslavem Tyršem rovněž J. E. Purkyně. Historie je zpracována až do roku 2004 včetně. Druhou část publikace tvoří historie jednotlivých odborných společností a historie spolků lékařů, pokud odpověděly na výzvu o zaslání podkladů. ČLS JEP sdružuje ke konci roku 2004 celkem 86 odborných společností, 30 spolků lékařů včetně Spolku českých a slovenských frankofonních lékařů. Nevýhodou je, že příspěvky nejsou zpracovány jednotně podle doporučeného schématu. Nevím, kolik lékařů si tuto neprodejnou publikaci přečte, ale domnívám se, že by bylo prospěšné, aby každý náš lékař se seznámil s historií Spolku českých lékařů, Československé lékařské společnosti J. E. Purkyně a České lékařské společnosti J. E. Purkyně a s jejich úsilím věnovaným rozvoji naší medicíny a odbornému vzdělávání.

(neprodejnou publikaci vydala ČLS JEP, Praha 2005, s. 331)

Prof. MUDr. Ladislav Chrobák, CSc.

Šéfredaktor: † PhDr. Vladimír Panoušek

Redakční rada: doc. MUDr. Jiří Bittner, CSc., doc. PhDr. František Dohnal, CSc., MUDr. Ivan Drašner, Mgr. Martin Formánek, doc. MUDr. Herbert Hanuš, CSc., Ing. Rudolf Horák, prof. MUDr. Ladislav Chrobák, CSc., Ing. Eva Kvapilová, Jaroslava Pečenková, prof. MUDr. Ivo Šteiner, CSc., Mgr. Jiří Štěpán, Miroslav Všečeka.